

MAGYAR IPARMŰVÉSZELET

SZERKESZTI: SZABLYA-FRISCHAUF FERENC
KIADJA: AZ O. M. IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT
BUDAPEST, ANDRÁSSY-ÚT 69.
1934. XXXVII. ÉVFOLYAM

1·2

v. 7. K I jobb 0-4 XXVII /3

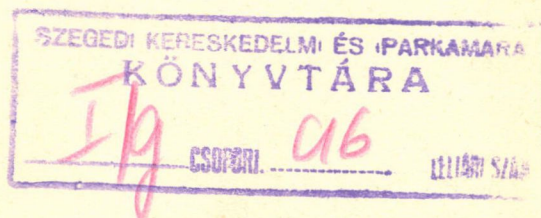
+

MAGYAR IPARMŰVÉSZEZET

AZ ORSZ. MAGYAR IPARMŰVÉSZEZETI TÁRSULAT, AZ ORSZ.
MAGYAR KIR. IPARMŰVÉSZEZETI ISKOLA ÉS MŰZEUM KÖZLÖNYE

SZERKESZTI:

SZABLYA FRISCHAUF FERENC

XXXVII. ÉVFOLYAM 1934
BUDAPEST

KIADÓTULAJDONOS: AZ O. M. IPARMŰVÉSZEZETI TÁRSULAT

50632

ÖNÁLLÓ CIKKEK

Marianne Strengell: A finnek textilművészete	1	Lámpernyők	20
Az Iparrajziskola karácsonyi kiállítása	2	Fával építeni	20
Vágó József: Építésznevelés	4	Német nép — német munka	20
Rosner Károly: A csomagolás útja	41	Fűthető matracok	20
Végh Gyula: Díszítő Művészet 1934	49	Mit csinál a német Werkbund	20
Ács Lipót: Mit tanulhat a magyar iparművészet a magyar népművésztől?	50	Cordillera	20
Jakó Géza: A művészi kerámia	52	Fali üvegezés	20
Gerő Ödön: A Györgyi Kálmán Emlékkiállítás	81	A királyné szobája	21
Ybl Ervin: Iparművészet és szobrászat a Györgyi Kálmán Emlékkiállításon	84	Koffercédulák	21
Reiter László: Könyvművészet a Györgyi Kálmán Emlékkiállításon	87	Díszpoharak	21
Rosner Károly: Reklámgrafika—Reklámfoto	93	Mintaszertű iskola	21
Kner Albert: Sokszorosító technikák a Györgyi Kálmán Emlékkiállításon	97	Mackintosh	21
Dr. Procopius Béla: A magyar emlékérem és plakettművészet	125	Üvegfiókok	22
Dr. Vidéky Emil: A színek világa	127	Orosz egyházművészet	22
Nádai Pál: Szép kártyákról	135	Párizsi kaleidoszkop	22
Lakatos Arthur: A textiliák helyes alkalmazása a korszerű lakásban	136	Bábel tornya	22
Molnár József: Budapesti Nemzetközi Vásár 1934	139	A Céhbeliek	22
Fábián Gyula: Magyaros Divatrajzok	165	Trost P. L.	23
A Tesz. iparművészeti szakosztálya	167	Dr. Petrovics Elek	63, 100
Ybl Ervin: A Ferencsek új temploma a Pasáreten	175	Két centenárium	63
Klausz Gyula: Az iparostanoncügyi kiállítás margójára	177	Urbán József	63
Wälder Gyula: Építőművészet	180	Fametszetek	63
Mihalik Sándor: A magyarországi református templomok műkinesei	183	A német Werkbund munkaterve	63
Rosner Károly: Sváje idegenforgalmi propagandaeszközei	183	Kettéhasadt az osztrák Werkbund	63
		A megemesített matyóhímzés	63
		Az Iparművészeti Múzeum újabb szerzeményei	64
		Olasz sremlékek	64
		A Népszövetség palotájának építkezése Genfben	64
		Holzmeister	69
		Hanak Antal meghalt	69
		Hol látni népművészetet	69
		A német bútoringar fejlődése	69
		A világ legnagyobb népviselet-gyűjteménye	69
		Hannes-porcellánok	69
		Kanacsulul festett egek	70
		Csapó-asztalok	70
		Háziiparunk Bécsben	70
		A klubszék	70
		Gyűjt a lányom!	70
		Terített asztalok a kirakatban	70
		A Wiener Kunstgewerbverein	71
		Hírek mindentelől	71, 112, 153
		Györgyi Kálmán emlékezete	100
		Dr. Buday Goldberger Leó	100
		Dr. Pachér Béla	100
		A Walesi herceg beszélt	100
		Morris-centenárium	100
		Skoczylas	100
		Postabélyegek	109

KRÓNKA

Györgyi Dénes	19
Dr. Fritz Géza miniszteri tanácsos	18
A háziipari ügyek új osztályfőnöke	18
Vágó László	18
Basilides Barna faliképei	18
László Pál	18
Szondy Pince	19
Villa — egy nap alatt	19
A kávéház története	19
Behrens az olaszokról	19

A Wiener Kunstgewerbeverein jubileumi kiállítására	109
Négerfaragások a szobában	109
Tánemúzeum és kosztümmúzeum	109
Egy aukció tanulságai	110
A Louvre új termel	110
Signac	110
Az Osztrák Dohányjövődék jubileumi kiállítására	110
Mielőtt megvennék	111
Magyar háziiparos sikere Firenzében	111
A litográfia apja	111
Mit mutassunk az idegennek?	111
Ramersdorf	111
Két iparművészeti szerszám	111
Az Első Magyar Általános Biztosító	112
Munkabemutató kiállítás az Orsz. Magy. Kir. Iparművészeti Iskolában	149
A legrégebb magyar iparművészeti kiállítás ..	149
Tolóajtók	149
Üvegszoba	149
Íróasztali készletek	149
Csodagyerekek	150
Az ízléstelenségek múzeuma	150
Németország a művészetért	150
Oscar von Miller	150
A színörömet	150
Iparművészeti furcsaságok	150
Eger múzeumot kap	150
A Burg-kaput átépítik	150
Aranyfény	151
Párnázott bútorok divatja	151
Barométertartó	151
Lakószobák az áruházban	151
Elhalasztott kiállítás	151
A francia luxusipar hanyatlása	151
Gyarmati stílusban	151
Lámpák gomb nélkül	152
Larisch Rudolf	152
A modern városesztétika	152
Színházi átalakítások	152
Otthonteremtők	152
Ausztria Velencében	153
Asztalos-iskola	152
A Tesz. kitüntetései	202
Wälder Gyula előadása	202
Egyházművészet Németországban	202
Az angol miniszterelnök otthona	202
Mrs. Roosevelt műhelye	202
Reitzer Jenő és Elemér	203
Modernizál a Dohányjövődék	203
Régi boltok	203
Új hajókabin	203
Szállodák újjáépítése	204
Ökörvérszínben	204
Az átalakuló London	204
Iparművészeti Iskola Zágrábban	204
Borostyánékszerek	204
Alacsony bútorok	204
A szekrénybútor	205
Városépítészet	205
A halál pompája	205
Makart	205
Hellerau	205
Hírek mindenfelől	205
Helyreigazítás	206

IV

KIÁLLÍTÁSOK

Társulatunk karácsonyi kiállítása	23
Holland reprezentatív grafikai kiállítás	23
Györgyi Kálmán Emlékkiállítás	71
Frobenius professzor afrikai ősművészeti kiállítására	71
Húsz év szerzeményei	72
A milánói iparművészeti kiállítás magyar ki-tüntetetei	72
Egy mintaszerű kiállítás	153
Őszi lakberendezési vásár	153
A társulat nyíregyházai kiállítása	206
Dán grafikusok	207

SZAKIRODALOM

A magyarság néprajza	24, 156
Szőnyi Ottó: Régi magyar templomok	33
A betű diadala	33
Az „Ember tragédiája“ a színpadon	33
Hatvan esztendő	34
George Buday: Book of Ballads	34
Budapesti képeskönyv	73
A modern színpad díszletei és kosztümjei	73
A tér és forma	74
Modern Publicity	74
Petrovics Elek emlékkönyve	113
Ars Hungarica	113
Jákó Géza: Az agyagáruk ismertetése és gyár-tása	114
The Architectural Forum	155
Az angol könyvkiadás gazdagsága	155
Modern Photography	155
Picture making by Children	155
Publicité 1934.	156
Német grafikai folyóiratokról	156
Válaszúton a magyar plakát	156
A könyv. Írta Rovó Aladár	161
Zádor István: Egy hadifestő emlékei 1914—1918	161
Kapossy János: Magyarországi ötvösök a XVIII—XIX. században	208
Undi Mária: Magyar hímvarró-művészet	208
Az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola évkönyve 1930—34.	213
Szeged templomai	213
A Szföv. Közs. Iparrajziskola évkönyve	213
Uxa József: A budavári királyi kápolna ..	213

PÁLYÁZATOK

Budapest Székesfőváros szignetpályázata	34
Az Ex-libris pályázat eredménye	35
Pályázat textilmintákra	72, 112
A Györgyi Kálmán Emlékkiállítás plakátpályá-zatának eredménye	73
A Budapesti Nemzetközi Vásár	73
Pályázat plakettre	112
Egy érdekes pályázatról	154
Pályázat a „Magyar Iparművészet“ 1935. évi címlapjára	154

TÁRSULATI KÖZLEMÉNYEK

Szablya János bécsi előadása	36
Wälder Gyula	75
Az iparművész cím védelme	75
Az 1933. évi tárgysorsjáték	79
Seenger Béla	115
Társasvacsora — két ünnepelttel	115
A magyaros öltözködési mozgalom	207

J e g y z ő k ö n y v e k :

XLIX. közgyűlés 1934 április 26.	121
---------------------------------------	-----

Választmányi ülések:

1933 november 28.	37
1934 január 23.	78
1934 március 27.	116
1934 május 8.	122
1934 július 2.	162
1934 szeptember 25.	215

Igazgatósági és gazdasági bizottsági ülések:

1933 november 6.	36
1933 november 21.	37
1933 december 12.	39
1934 január 16.	39
1934 január 30.	77
1934 február 27.	78
1934 március 13.	79
1934 május 29.	124
1934 szeptember 21.	215

Kiállítási bizottsági ülések:

1934 február 15.	77
1934 június 11.	162
1934 szeptember 12.	163

Bírálbizottsági ülések:

1933 december 4.	39
1934 március 17.	79
1934 április 5.	121
1934 május 15.	123
1934 június 11.	161
1934 szeptember 24.	215

Propagandabizottsági ülések:

1933 december 1.	38
1934 június 12.	162
1934 szeptember 20.	214

Jelölőbizottsági ülés:

1934 március 13.	78
-----------------------	----

IN MEMORIAM

Dr. Szőnyi László	40
Forek Ernő	40
Deák-Ébner Lajos	40
Györgyi Géza	80
Huszka József	80
Jungfer József	124
Hikisch Rezső	124
Bilkei Lipsey József	164
Möller István	164

Melléklet a 3—4. számhoz:

Az O. M. Iparművészeti Társulat választmányának jelentése az 1933. évi működéséről.

BÚTOROK, LAKÁSBERENDEZÉS

László Pál tervei	15
Családi ház hallja	12
Hálószoba-részlet. — Fésülködő-asztal. — Zeneszoba részlete	13
Fogadószoba. — Fogadószoba részlete	14
Heverőágy a hálószobában. — Bárszekrény ..	15
Urbányi Vilmos: Hálószoba. — Nappali szoba	16
Az Iparrajziskola karácsonyi kiállításáról:	
Devecska Ferenc: Úriszoba. — Kórody György: Hallrészlet	30
Lakatos Artúr: Túristaszoba. — Kórody György: Gyermekszoba	31
Haranghy Jenő: Részletek a Szondy-pincé- ből	32
Kaesz Gyula tervei:	
Gyermekszoba-szekrény	55
Férfiszoba. — Beépített könyv- és írószek- rény	56
Bárszekrény. — Folyóiratállvány. — Karos- szék. — Tálalókoesi	57
Zrinszky József: Szárnyasoltár	60
Az Iparművészeti Iskola növendékmunkáiból:	
Matheovits Jenő: Úriszoba terve	129
Az iparostanonciskolák kiállításáról:	
Kárpított karosszék	190
Nagy Károly: Úriszoba részlete. — Kom- binált szoba részlete	192

ARCHITECTURA — INSTALLÁCIÓ

A milánói Triennale finn terve. — Részletek a finn teremből	9
A Györgyi Kálmán emlékkiállítás:	
Györgyi Dénes tervei.	
Bejárati távlat	89
A nagyterem	90
Átjáró	91
Eremművészeti rész. — Reklámgrafikai rész	92
Az Iparművészeti Iskola növendékmunkáiból:	
Jálics János: Kiállítási pavillon	129
Lakner Amanda, Nagel Rózsa: Kirakat- rendezési modellek	132

A Budapesti Nemzetközi Vásárról:	
Nemes György, Janáky István és Guttmann Imre pavillontervei.....	146
Molnár József, Janáky István és Guttmann Imre tervei	147
Urbányi Vilmos: A csikágói vilákiállítás magyar pavillonja	147
Rimanóczy Gyula: A pasaréti Ferences templom belseje	185
Mellékkápolna	186
A Mezőgazdasági Kiállításról:	
ifj. Richter Aladár pavillonterve	187
Urbányi Vilmos pavillontervei	188

TEXTIL, NÉPMŰVÉSZELET

Finn szőnyegek.	
Greta Skogster, Marianne Strengell tervei..	10
Marianne Strengell: Szőnyeg, terítő	11
Eva Brunner: Szőnyeg	12
Az Iparművészeti Iskola növendékmunkáiból:	
Horváth Anna, Penz Anna: Kosztümtervek	132
Gyórfy Zoltánné: Pannonia csipketerítő....	148
Matyó kötény. — Borsodmegyei hímzés....	157
Nyitramegyei vállhímzés. — Kötény részlete	158
Erdélyi párna csup. — Párnahéj.....	159
Sárközi parittya-főkötők	160
A magyaros öltözködési divatpályázatról:	
Gyermekruhák. — Iskolaruhák	169
Otthoni ruha. — Délutáni ruhák. — Ünneplőruhák	170
Estélyi ruhák. — Télikabátok. — Sportruhák	171
Férfi ruhák. — Télikabátok	172

ÖTVÖSMUNKÁK, FÉMMŰVEK

Berán Lajos: A Steindl Céh emlékérmé.....	28
Vince Pál: Plakettek	29
Ifj. Richter Aladár:	
A levélbélyeg-gyűjtők serlege. — A levélbélyeg-gyűjtők plakettje és emlékérmé....	58
A Györgyi Kálmán Emlékkiállításról:	
Tóth Gyula, Beck Ö. Fülöp, Teles Ede, Reményi József, Berán Lajos és Szántó Gergely plakettjei	101
Az Iparművészeti Iskola növendékmunkáiból.	
Novák Györgyi: Madonna gyermekkel..	130
Iván István, Spitzer Irén ezüstserlegei.....	144
Márton Imre, Lakatos Artúr ezüstserlegei	145
A pasaréti templom világítóteste	186
Az iparostanonciskolák kiállításáról:	
Ötvöstervek	190

SZOBRÁSZAT, KISPLASZTIKA, KERAMIKA

A Györgyi Kálmán Emlékkiállításról:	
Lux Elek: Táncosnő. — Varga Oszkár: Furulyás	104
Ohmann Béla: Szent Antal. — Patray Pál: „Fájdalom“	105

Az Iparművészeti Iskola növendékmunkáiból.	
Flamm Mária: Madonna. — Szarvady Amália: Szent család	130
Gruber Leó: Madonna, relief. — Horváth Adorján: Siremlék	131
Sidló Ferenc: „A Danaidák kútja“.....	141
Márkus Lili vázái	145
A Református Kiállításról:	
Fedeles kupák. — Tányér	209
Keresztelő-készlet. — Poharak	210
Serlegek	211
Úrasztalterítők	212

ÜVEG, PORCELLÁN

Finn üvegszervisz	12
Hien Géza: Bölény	28
Sinkó András: Nyúl. — Madárka	29
Haranghy Jenő: Üvegablakok a Szondy-pincéből	32
Az Iparművészeti Múzeum porcellángyűjteményéből:	
Kändler: Apollo	65
F. E. Meyer: Részeg szilén	66
F. A. Bustelli: A megzavart alvó	67
Tátai fajansz szekrényke	68
Lonkay Antal: Herendi porcellán-sakkjáték..	144
Az iparostanonciskolák kiállításáról:	
Üvegablak tervei	190

GRAFIKA, FESTÉSZELET, FÉNYKÉPÉSZET

Basilides Barna:	
Dekoratív festmények a társulat karácsonyi kiállítására	25, 26, 27
Dobozesomagolások	45, 46, 47, 48
K. Lukáts Kató: Kosztümtervek. — Divatrajzok	
Plakáttervek. — Címlaprajzok	53
Plakáttervek	54
Plakáttervek	55
A Györgyi Kálmán emlékkiállításról:	
Fotoplakátok: Pécsi József. — Révész. — Biró	102
Fotoplakátok: Balogh Rudolf. — Riport-foto: Kaas Albert	103
Kner Izidor: Címlap. — Horváth Endre: Acélmetszet. — Komjáti Gyula: Rézkarc ..	106
Végh Gusztáv: Illusztrációk. — Szőnyi István: Rézkarc	107
Jaschik Álmos, Petersham, Petrezselyem Mihály, Pogány Willy: Illusztrációk. — Rauscher György †: Címlap.....	108
Ifj. Richter Aladár, Reiter László és Kner Erzsébet: Könyvkötések. — Vértés Marcell, ifj. Richter Aladár: Címlapok	117
Berény Róbert, Molnár C. Pál, Simon György János, Madaras—Máday: Címlapok	118
Radó György, Nemes György, Csemiczky Tihamér, Szántó Klári: Reklámgrafikák..	119
Végh Gusztáv, Verebély Rózsi, Mallász Gitta, Triangi Lilian: Plakátok	120
Az Iparművészeti Iskola növendékmunkáiból:	
Pál György: Illusztráció	131

Káró Géza: Dekoratív falfestmény	321
Végh Gusztáv: Játékkártyák	142, 143
A Mezőgazdasági Kiállításról:	
Basilides Barna grafikonzai	189
Az iparostanonciskolák kiállításáról:	
Plakátok és fotomunkák	191
A svájci szövetségi vasutak plakátjai	197
Svájci idegenforgalmi plakátok	199
A Svájci Idegenforgalmi Központ plakátjai ..	200

VEGYESEK

Ifj. Richter Aladárné: Festett fatárgyak	59
Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből:	
Faborítású szekrényke	68
A Györgyi Kálmán Emlékkiállításról:	
Keramiák, ezüst- és fatárgyak	104, 105
A társulat mintakiállításáról. Keramiák, ezüst- és fatárgyak	148

SZÖVEG KÖZÖTTI KÉPEK

Kozma Lajos: Sziget	17
Jaschik Álmos: Sziget	23
Dallos Hanna: Sziget	24
Kaesz Gyula, Nemes György: Szigetek	33
Végh Gusztáv, ifj. Richter Aladár: Szigetek	34
Kner Albert, Csabai Ékes Lajos: Szigetek....	35
Bortnyik Sándor: Sziget	36
Kaesz Gyula, Csemiczky Tihamér: Szigetek..	37
Maeskássy Gyula: Bonbonsomagolások 42, 43,	44
Ács Lipót: Vas házoromdíszek	74, 75
— Erdélyi kályhacsempék	76, 77
— Somogyi tükrösök	78, 79, 80
Kaesz Gyula, Csabai Ékes Lajos: Szigetek....	82
Reiter László: Fejléc	83
— Illusztráció	85
Vértés Marcell: Illusztráció	86
Reiter László: Iniciálé	88, 112, 116, 121

Fáy Dezső: Illusztráció	94
— Fejléc	96
Conrad Gyula: Fametszet	98
Dallos Hanna: Könyvdísz	99
Buday György: Illusztráció	110, 113
Kozma Lajos: Ex-libris. — Csabai Ékes Lajos:	
Sziget	111
Kozma Lajos: Iniciálé	112
Molnár C. Pál: Illusztráció. — Kozma Lajos:	
Sziget	114
Molnár C. Pál: Illusztráció	115
Kozma Lajos: Könyvdísz	122
Gróf József: Sziget	123
K. Bartha Ferenc: Sziget	140
Fábry Pál: Belső címlap	166
Litografus szakrajz	000
Függöny szabásterve	178
Kárpitos szakrajz	179
Fábry Pál: Csomagolás	195
Fábry Pál: Szigetek	204, 205, 206, 207
Svájci betűs plakát	214
Fábry Pál: Árjegyzékfedél	215

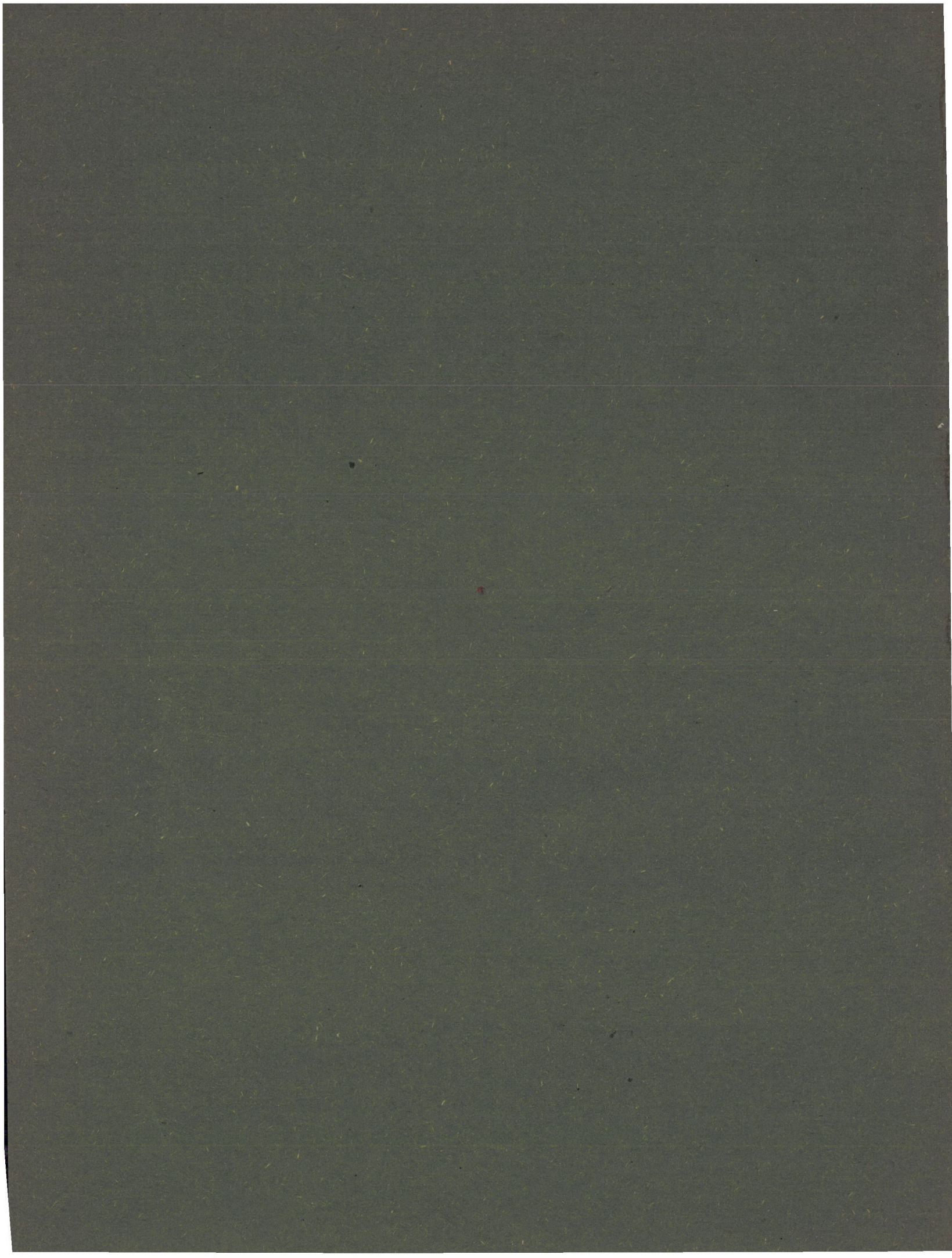
MŰMELLÉKLETEK

3—4. szám:	
Kozma Lajos: Dobozeomagolás.	
Csemiczky Tihamér: Dobozeomagolás.	
Pályi Jenő: Dobozeomagolás.	
5—6. szám:	
Löbl-nyomda: Meghívó.	
Irsai István: Röplap.	
Kolosváry Sándor: Dobozeomagolás.	
Kner Albert — K. Lukáts Kató: Reklámgrafika.	
9—10. szám:	
A magyaros öltözködési divatpályázat terveiből.	
Svájci plakát.	
Svájci prospektus.	
Magyaros textilminták.	

KOZMA LAJOS CSOMAGOLÓJA A PISCHINGER OSZKÁR CSOKOLÁDÉGYÁR RÉSZÉRE

Melléklet Rosner Károly: „A csomagolás útja” című cikkéhez.

A FINNEK TEXTILMŰVÉSZE

MARIANNE STRENGELL: FINNLÄNDISCHE TEXTILKUNST. Das moderne finnländische Kunstgewerbe machte der Kopie der alten Stile ein Ende und schlug zeitgemässe, dem Geiste des Landes entsprechende Wege ein. Die bekanntesten finnländischen Künstler, unter anderen besonders Akseli Gallén-Kallela, sind bestrebt dem Urboden frisches Leben zuzuführen. Dieser Artikel beschäftigt sich ganz kurz mit der finnländischen Textilindustrie. Die grossartigsten Produkte der Webekunst des finnländischen Bauern sind die geknüpften Rosshaardecken und diese Decken dienen zur Grundlage beim Entwurf und der Ausführung der modernen Teppichindustrie. Ganz hervorragend unter den Textilkünstlern ist Maija Kansanen. Guter Farbeffekt, interessante Oberfläche, dekorative Zeichnung sind die Hauptprinzipien seiner Kunst. Hochstehend ist die Kunst der Greta Skogster, die sowohl auf technischem, wie auch auf künstlerischem Gebiete einen neuen Teppichtypus zu schaffen bestrebt ist. Ihnen schliessen sich als hervorragende Meister der finnländischen Textilkunst Eva Brummer, Impi Sotavalta, Eva Anttila, Maritta Taipales und Dora Jung an. Zu erwähnen ist noch die „Hemflit“ A. G. deren Hauptbestreben es ist, eine neue, farbenechte, künstlerische Meterware herzustellen.

MARIANNE STRENGELL: FIN TEXTILE-ART. The modern Fin applied art ceased copying of old styles and set foot on opportune ways corresponding with the spirit of the country. The best known Fin artists, among them Akseli Gallén-Kallela tried to introduce new life into the ancestral soil. The most marvellous products of Fin peasant-weaving-art are the knotted horsehair covers. Fin textile artists traced back to these covers when scetching their carpets. We may mention the name of Maija Kansanen as eminent among the Fin textile artists. The main principles of his art are: good colour-effect, interesting surface and decorative design. Greta Skogster excels too, she works on the formation of a new carpet type on technical and artistic sphere. Worthy to be mentioned together with them are: Eva Brummer, Impi Sotavalta, Eva Anttila, Maritta Taipales and Dora Jung excellent masters of Fin textile art. Further we must mention the „Hemflit“ Co. Ltd. the principal aim of which is to produce fast and artistic drapery.

A finn iparművészet, ennek az új stílus felé való törekvéseit és küzdelmeit az önálló, reprezentatív érvényesülésért, főbb vonásaiban, mentesen a régebbi és újabb előítéletektől ismertetni nem könnyű feladat.

Rengeteg akadályal találta magát szemben a finn iparművészet úgy gazdasági, mint technikai téren. A tehetségesek száma nagyon nagy, képességeik fejlesztésére azonban kevés iskola és műhely áll rendelkezésükre, a tanulmányi idő pedig hosszú. Mégis számtalan kiváló eredményt produkált az ország iparművészete, első sorban a textilművészet terén.

Hosszúra nyúlva behatóan ismertetni a finn iparművészet produktumait az üveganyag- és ezüstipar terén, vagy a bútorigar fejlődését az utóbbi években, mikor is ez, megszabadulva a stíluskópiák divatjától, az ország szellemének megfelelően korszerű utakra tért át. Habár sok kiváló művész és sok elsőrangú alkotást találok az iparművészet bármely ágában, hogy csak Elsa Elenius szép arányú, finom zománcú kerámiáit, Kurt Ekholm hatalmas urnáit, Karhula színes üvegeit (poharak, stb.) vagy Alvar Alto ötletes székeit említsem, mégis nem kívánok ezekkel részletesebben foglalkozni, hanem át-terek textilművészetünk ismertetésére.

Nálunk található meg először a csomózott lószőr takarók, melyek népművészetünk leg-

nagyobbszerű remekei. (A legkorábbiak a XVIII. századból.) Ezek a tompa színezésű, elsőrangú kidolgozású, házilag font lágy fonalakból készített, ösztönszerűen szép kompozíciójú takarók felbecsülhetetlen értékű mesterművek. A paraszt szövőművészet első emlékei ezek a takarók, melyekkel még ma is lépten-nyomon találkozunk, akár mint menyasszonyi ággyal a paraszt-kunyhóban, akár mint téli pokróccal a szánokon.

A későbbi népművészeti szövések sivárabbak és keresettebb színezésűek, silányabb kivitelűek. Míg aztán a századforduló idején, a kor általános nemzeti törekvéseinek hatása alatt újra a textilművészet felé nem fordul művészeink élénk érdeklődése.

Legismertebb művészeink, köztük Akseli Gallén-Kallela nagy lendülettel láttak hozzá, hogy újra lelket öntsenek, új friss életet vigyenek az ősi talajba. Sok említésre méltó produktuma volt ennek a törekvésnek részben az eredeti szövés-technika, részben egy durva, gyapjas gobelin-szövés terén.

Ettől az időtől kezdve aztán a fejlődés egy állandó, határozott felfelé ívelő irányt vesz.

Anélkül, hogy túl kívánám becsülni a „népiességet“, jegyzem meg, hogy legtöbb neves művészeink munkája mélyen az ősi talajban gyökerezik. Az ez irányban dolgozók közül messze kimagaslik Maija Kansanen neve. Az ő

égő vörös és sárga, ragyogó kék és mély barna színei tűnnek először szemünkbe a finn szövőművészet szemlélete közben. Bátor a színezésben és csodálatosan egyszerű kompozícióiban. Művészetének három főprincípiuma: a jó színhatás, érdekes felület és dekoratív rajz, melyek közül a két előbbi dominálja az utóbbit.

Ha azonban csak Maija Kansanent említeném, az ő kiváló és különleges művészete mellett is nem volna teljes a finn textil művészetről nyújtott kép, hanem szólnék még a többiek munkáiról is.

Nagyon magasan áll még Greta Skogster nyugodt, előkelő művészete. Diszkrét, de biztos színérzéke, határozott különös technikája, finom ízlése és tökéletes minőségű munkája avatják az ország művészeinek egyik legelsőjévé. Legszebb műve szerintem egy hihetetlenül egyszerű, zöldes kék drapériája, vékony, durva szövésű. Újabban egy művészileg, mint technikailag egy teljesen új szőnyegtípus kialakítását tűzte céljául.

A modern lószórtakarók készítésével Eva Brummer és Impi Sotavaltta foglalkoznak első-

sorban. Finom minőségű anyaggal és modern rajztechnikával dolgoznak, bár szigorúan ragaszkodnak az ősi előképekhez.

Egy talán már túlhaladott dekorációs felfogás — a futurizmus — jeles képviselője Eva Anttila, legalább is mindig feltűnést, sőt néha csodálatot kelt kissé brutális színeivel és bizarr kompozícióival. Legjobb munkája a kikötő motívumokkal dekorált fali szőnyege: Oceánjáró, felhőkareoló és léghajó, hideg kék és ragyogó sárga színek, lila és ezüst foltokkal,

Meg kell még említenem Martta Taipales eleven, kisebb dekorációs munkáit, valamint Dora Jung lány, édeskés színezésű drapériáit és előkelő templomi munkáit.

A „Hemflit“ R. t. Greta Skogster kivételével talán az egyetlen, mely külön utakon jár és céljául a felület különféle megdolgozásával, a színekkel és anyaggal való állandó kísérletezés útján egy új, szintartó, művészi méterárut kíván előállítani. Hogy ezt az utóbbi célt mennyiben sikerült elérni, azt talán más illetékesebb megítélni, mint a vállalat művészeti vezetője:

MARIANNE STRENGELL

AZ IPARRAJZISKOLA KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁSA

DIE WEIHNACHTSAUSSTELLUNG DER HAUPTSTÄDTISCHEN GWERBEZEICHENSCHULE. Die Weihnachtsausstellung der Hauptstädtischen Gewerbezeichenschule brachte dem Publikum fünf Wohnungsinterieurs, verschiedene Kunstgegenstände, Gobelines, Teppiche, Schmiedearbeiten, keramische Gegenstände, Textilarbeiten, als auch Bildhauer und graphische Arbeiten sowie Glasgegenstände. Die Ausstellung dieser Gegenstände erfolgte, um zu zeigen, wie die sach- und zeitgemässen Gegenstände der Innenarchitektur und des Kunstgewerbes mit Hilfe der zeitgemässen Technik hergestellt werden müssen. Der Ausstellung lag ein gemeinsames, planmässiges Programm zu grunde und die verschiedenen Abteilungen und Werkstätten der Schule leisteten im Interesse des Zieles eine harmonische Zusammenarbeit.

CHRISTMAS EXHIBITION OF THE SCHOOL OF DESIGN FOR APPLIED ART. The School of Design for Applied Art of the Capital Budapest exhibited five interieurs, various objects of applied art, metal works, ceramics, graphics, textile-sculptured-and glass-works. The aim of the exhibition of these works was to show how to produce by teaching of trade technics opportune and professional fittings and objects of applied art. The exhibition was arranged with a common systematic program on which the different departments and workshops of the School have done a successful total work.

A székesfőváros műipari szakiskolája az idei karácsonyi kiállításán bemutatta, hogy korszerű iparművészeti és lakberendezési tárgyakat hogyan kell a mai ipari technikák tanítása eszközévé és céljává tenni. Ezen törekvés demonstrálására a berendezett interieurök egész sorozatát láthattuk, melyek mindegyikében érdekes művészeti problémák megoldásán vetekedtek az intézet művésztanárai:

Vidék y Emil dr. igazgató szakavatott műszaki tudása és megértő ízlése szabad kezét adott a különféle egyéniséggel és felfogással rendelkező tanárainak, és így ezzel egységes nevezőre hozta a kiállítást a kitünő műhelykészültség és a közös program, melyet Kórody György és Devecska Ferenc tanárok, a kiállító osztályok vezetőivel együtt kidolgoztak.

A kiállítás anyagának legnagyobb részét a tanárok tervei alapján a növendékek készítették. Itt bemutatásra került a kiképzés legjobb eszköze, jó terv után kitűnő munkát zárós határidőben követelni. Ezt megvalósítani feladata minden olyan iskolának, mely a lüktető étellel lépést akar tartani és ez a legjobb nevelési mód, mellyel a kiképzést befejező felsőbb évfolyamokat előkészíthetjük az ipari és iparművészeti termelésnek.

A nagy kiállítási tereben **O h m a n n B é l a** érdekes télikertje fogad, ahol tanítványai készítette faragott fakorlátja, **Szent László** feje és műköszökökútja mesterük művészeti dekoratív elgondolásait juttatta érvényre.

T ó t h G y u l a tervei szerint készült és az ő vezetése alatt álló ötvös műhelyben kivitelezett díszes fémvirágtartók és kovácsolt művirágok egészítik ki a nagyterem és a télikert ensemblesjét. Ugyanott van elhelyezve **D e v e e s k a F e r e n c** tervezésében egy olesó ebédlőberendezés égetett fenyőfából és **K ó r o d y G y ö r g y** hallbútora. Érdekes, újszerű léckonstruksióval készült az ülőbútor, finoman díszített gobelin a szövethuzatja. Ugyanacsak **K ó r o d y G y ö r g y** két új gobelinje díszíti a falakat, az egyik Buda várát ábrázolja a török időkben, a másikon népies figurák vannak mai magyaros felfogással. Mindkettő érvényre juttatja a gobelin évszázados technikai tökéletességeit a mai művészet új céljai szolgálatában.

A hallból a turistaszobába érünk. Itt egy igen érdekes, speciális feladat megoldásával találkozunk. A magyar turistaház fogadó, lakó- és hálószobájával. Ezen szobát **L a k a t o s A r t h u r** tervezte, a festett famennyezet kazettáit **F á y A l a d á r** és növendékei, a textilákat (magyaros hímzett párnák, szőnyegek és indanthren festett függöny) **L a k a t o s**, a falon lévő rézkareokat **M o l d o v á n B é l a** növendékei készítették. A réz esernyőtartó és a virágtartók **T ó t h G y u l a** tervei szerint az ötvösosztályban készültek. A turistaszoba két részre oszlik, egyikben három ágypamlag, a textilosztályban készült bútorszövettel behúzva, képezi az ülő és alvó alkalmatosságot; a másikon pedig egy, a szoba háromoldalát körülfutó fapad, asztalszékekkel, melyet az egyik fal közepén egy búbos kemenceszerű nyerstéglakályha szakít meg; ugyanott van a rádió- és gramofonszekrényke, az öltöző szekrény és egy láda fölötté tükörrel. Ez a nappali és mulatságra szóló hely, ott zajlik le a kirándulók víg társadalmi élete. A bútorok és a mennyezet piros alapszínben magyar népies figurákkal és magyar népies ornamentikával díszítve, a népművészeti elgondolás azonban a mai korszerű módon összeegyeztetett az egyéni bútorral, mely konstruktív és igen olesó. A szoba bútorait a faipari műhely növendékei készítették, a festést és mázolás

pedig a díszítő festőműhely növendékei. Ezen szobából átlépünk a gyermekszobába, melyet **K ó r o d y G y ö r g y** tervezett világos égerfából. A szoba méretei, formái alkalmazkodnak a gyermekek életének minden szükségletéhez, a szellemes korlátmegoldás, mely egyúttal kihúzható és betolható számolójáték, a bájos játékállatok motívumaival díszített szőnyeg, a kombinált fekvőhely és a többi bútor minden fölösleges dísz elkerülésével igen jól szolgálja a szoba rendeltetésének célját. A mai korszerűség megtartásával is egyéni ízt láthatunk és az a finom ízlésű tervező érdeme. A kivitel pedig a faipari műhelyt dícséri, mely még apró, bájos gyermekjátékokat is készített a szoba életének bemutatására.

S z a t h m á r y I s t v á n terve szerint növendékei a grafikai osztályon Magyarországon nagy falképét festették a gyermekek részére, hol sikerült színes ábrákkal elevenítették meg a mai és a Trianon előtti Magyarország térképét történeti képes előadásban.

Ezt követi egy építész garçonszobája, amely fényezett diófából készült és gazdag finom intarziákkal van díszítve **D e v e e s k a F e r e n c** tervezésében. Ezen szobán a faipari szakiskola mesterképző osztályának növendékei bemutatják magas színvonalon álló képességeiket. A terv nehéz, komplikált kivitelének precizitása és szakszerűsége újra bizonyítja az Iparrajziskola tanításának jó eredményeit. A szoba érdekessége az íróasztal, melynek csuklópántokra járó fedőlapja alatt rajztábla, elől rajztekercstartó, oldalt rajzmappatartó, süllyeszthető írógép asztalkával és egyéb célszerű berendezés van beépítve. Az íróasztalszék is új szabadalmazott forgószerkezettel van ellátva. Likórszekrény, kombinált diván és ülőgarnitúra kerek asztallal egészítik ki a könyvtár polcállvánnyal felszerelt munka- és fogadószobát. A bútorok rajzatai a textilosztályban készültek kézi szövessel. A falakon **M o s d ó s s y I m r e** tanár növendékei divattervezetei és **K ó r o d y G y ö r g y** gobelinje, a földön a nagy szőnyeg magyar figurákkal, melyek szőnyegornamenssé válnak **L a k a t o s A r t h u r** terve szerint, a kis szőnyeg pedig **S z a t h m á r y I s t v á n** terve szerint a textilosztályban készült. A **d r. V e r e s** vezetése alatt lévő üvegtanműhely egy érdekes akváriumot készített, mely az üvegfúvótechnika minden fajtáját érvényre hozza. Az utolsó szoba a faipari, a textilipari, ötvös- és kerámiai műhelyosztályok növendékmunkái kiállítása, hol tervben változatos és technikailag kifogástalan, szigorúan korszerű iparművészeti tárgyak bemutatják **D e v e e s k a**, **L a k a t o s**, **T ó t h**, **B e n t h e i m**, **V é r t e s** és **O h m a n n** növendékei eredményeit.

Itt ugyanez az idén először mutatkozik be az intézet új műhelytanfolyama. **D r. V e r e s**

vezetésével, mely a cseh és a velencei üvegformázás nemes technikáját magyar érzéssel sikerült dísz tárgyakra és ügyes figurális nippelen bemutatja. Az előcsarnokban kiállított karácsonyfadíszek szintén az üvegforrasztás és üvegfüvés technikájával készült eredményei ennek az új műhelynek, mely remélhetőleg növendékeivel újabb szintet visz a magyar iparművészeti termelésbe.

Vesztróczy egyházi gobelinje és Örkényi magyar faliszőnyege és szőnyegei, Lakatos Arthur és növendékei szőnyegei egészítik ki az előcsarnokban az Iparrajziskola érdekes kiállítását, mely újra beigazolta ennek a régi fővárosi műipari iskolának magas tanítási színvonalát eredményeivel a növendékei kivitelező képességeit.

ÉPÍTÉS SZNEVELÉS*

JOSEPH VÁGÓ: ARCHITEKTENERZIEHUNG. *Die Architektur ist kein dem Boden anhaftendes Gewerbe, keine simple technische Wissenschaft, sondern eine hochschwingende Kunst. Demzufolge fällt das Problem der Heranbildung von Architekten mit dem Problem der allgemeinen Künstlererziehung zusammen. Die Kunst ist immer irgendeine Realisation. Sie ist eine Umsetzung der Gefühle und der Gedanken in die Materie, um dieselben für die Ewigkeit festzuhalten. Ihre Entwicklung steht viel weniger unter dem Einflusse der Natur, als dies von den Ästhetikern des vergangenen Jahrhunderts angenommen wurde. Und die Kunst verändert sich ständig, weil sich auch die menschliche Gemeinschaft, in der wir leben, ständig ändert. — Die Natur verändert sich nicht. Dagegen erweitern sich aber unsere Begriffe, unsere Kenntnisse über sie. Die erkannten Werte der Natur werden im praktischen Leben von der Technik verwertet, ausserdem aber auch von der Architektur. Die Entwicklung der architektonischen Technik war es, die während der einzelnen Zeitalter massgebend für den Charakter der Kunst war. Heute sind es Glas, Eisen und Beton, die Möglichkeiten von phantastischem Ausmasse und von phantastischen Formen bieten. Den Stil des Zeitalters bestimmen die durch die Technik verwerteten physikalischen Gesetze, die Gesellschaft bestimmt dagegen ihren ideellen Gehalt. Poetae nascitur. Zum Dichter muss man geboren werden. Durch Erziehung allein kann man nicht zum Dichter, zum Künstler werden. Die Erziehung muss sich darauf beschränken, dem Künstler Ausdrucksmittel, Technik und gesellschaftliche Kenntnisse zu geben. Nur aus einer grossen Allgmeinkultur kann eine wirklich grosse Kunst erstehen.*

JOSEF VÁGÓ: ARCHITECTURE'S EDUCATION. *Architecture is not a handicraft, it is not merely a technical science, it is a sublime art and thus the problem of the architecture's education coincides with that of the artist. Art is always a realization. The planting of thoughts and sentiments into material their eternalization. Nature has far less influence on its development than did maintain the aesthetes of the last century. Art always changes, for the community of mankind, in which we live, changes too. Nature is unchangeable, but our conceptions and our knowledge about it get extended. The values of nature recognized by man are realized in practice and in art by technics. The development of architectural technics prescribed the character of art of the different ages, at present iron, glass and beton offer possibilities of fantastic demensions and forms. The laws of nature realized by technical science give the style of the age and society gives its contents of ideas. Poetae nascitur. Instruction does not make poets or artists. Instruction is limited to giving to the artist means of expression, technic of art, and social knowledge. Where there is great culture there can be art too, for only from this may develop its most beautiful flower: Art.*

A kongresszus vezetősége — szerintem — egy igen-igen nagy horderejű kérdést vetett szőnyegre.

Az építész képzése!

Hogy e kérdésre helyesen megfelelhessünk, elsősorban azt kell pontosan megállapítanunk, hogy tulajdonképen ki is az, mi is az az építész, akit formálni akarunk.

* Vágó József előadása a milánói nemzetközi építész-kongresszuson.

Első pillanatra bizonyára komikusnak hat a kérdés illetően beállítása, különösen egy teremben, mely tele van építészekkel. De a továbbiakban ki fog derülni, hogy ennek az egyetlen fogalomnak pontosabb körülhatárolása már megadja az egész probléma megoldását is.

Tehát: az építész. Ugyebár az a személy, aki különböző épületeket épít, aki azonban — a köztudat szerint — abban különbözik minden más szerkesztő-építőtől, hogy a szigorúan technikai

megoldáson túl még az építmény külső megjelenésének harmóniáját is szem előtt tartja. Szóval: építész az, ki „építészettel“ foglalkozik.

Maradna hát annak a megállapítása, hogy mi az építészet. Konstruációs tudomány-e vagy művészet.

Vannak, akik kereken tagadják ez utóbbit, mondván, hogy az építészet annyira a röghöz, a mindennapi életszükséglethez kötött, annyira anyagi, hogy ez kizárja a művészi szárnyalás lehetőségét.

Szinte fölösleges e hibás gondolatmenettel vitába szállni, mert hiszen a művészet fogalma egymaga már anyagiasságot jelent.

Mi más a művészet, mint az érzékelhetetlen, anyagiatlan emberi érzéseknek formákba, anyagba való átültetése, a röpke sóhajnak, gondolatnak az örökkévalóság számára való rögzítése? Mindenkinek vannak lelki élményei. Egyesek érzései gyakran intenzívebbek, mélyebbek, mint a művészei, mégis a világ őket ismeri el kompetensnek érzés-ügyekben s lelki szenvedéseink lényegéről csak rajtuk keresztül vesz tudomást. Romeo hal meg Juliáért . . .

Romeo meghalt — ha ugyan egyáltalában élt valaha, — de a Shakespeare Romeója ma is élő. A mindenség minden paránya állandóan változik, e világban minden reláció s a művész alkotása az egyetlen valóság, s amint azt alkotója megeremtetten, változhatatlanul örökkévaló.

Azt is mondják, hogy az építészet már azért sem lehet művészet, mert nem alkalmas érzések kifejezésére. Ha érzése alatt csak a szubjektív, egyéni érzéseket, főleg pedig a szerelmet értjük, akkor ez igaz. Még ha a regények ezrei, színházak, muzik akarják is úgy föltüntetni, mintha az életben az lenne a legfontosabb, hogy Jancsi hogyan jut az ő Pannijához, azért tudjuk, hogy az egyéni vágyakozásokon túl vannak más, az egész emberiséget átfogó, nagy, szinte transzcendentális érzések, vágyak, életideálok.

A szerelem kötségsbeesésig kergethet egyes embert, de a tömegeket, nemzeteket más vágyak, más ideálok ösztökélik, hősi erőfeszítésekre. Ezek kifejezésére hivatott az építészet. És csak ő hivatott rá.

Egy gót katedrális, égbenyúló csúcsíveivel, misztikusan világító színes ablakaival, máig is meghat bennünket, mert híven elmondja nekünk a fanatikus, hívó, babonás középkor égretörő istenkeresését. De egy egyszerű lakóház is többet mesél, mint sok-sok kötet regény, mert elmondja, hogyan éltek akkor az emberek, illetőleg, miután tökéletes lakás nincsen, inkább azt tükrözi vissza, hogy hogyan szerettek volna élni az emberek, milyen volt elgondolásuk, vágyuk, ideáljuk a jólétről, a földi boldogságról. A renaissancekorban: szomszédok támadásai ellen könnyen védhető feudális kővár, gyéren világított nagy kongó termek, sok freskó, kevés

kényelem. Ma kisebbmértetű, intim szobák, nagyon kényelmes bútorok, központi fűtés, szép fürdő, szellős nagy ablakokon át szép kilátás, kiskert, terrasz, sok virág . . . Azt is mondják, hogy az építészet nem művészet, mert nem ad lelki emóciót. Ha hebehurgya gyorsasággal fölépült nagy városainkra gondolunk, akkor ez is igaz. Sívár nagyvárosi utcáinkon hasztalan keresünk nyugvópontot, hol szemünk gyönyörködve megpihenhetne, még kevésbé olyasvalamit, ami lelkünkben az érzések hullámain kavarná föl.

Ha a házak rosszak, az nem okvetlenül az építőművészet hibája. Elvégre ház és művészet nem mindig azonos fogalmak. De egy kifestett szoba se mindig sixtini kápolna.

De ha unalmas nagyvárosaink nem is tudnak művészi élvezetet nyújtani itt a művészet e klasszikus hazájában, nem kell sokat kutatni ily gyönyörűségek után. Ez az istenáldotta föld úton-útfélen telve van a legesodásabb, a legmeghatóbb művészi kincsekkel.

Ha az újabb házak tömkelegében elszórtan álló műrecek mellett talán észrevétlenül el is megy az ember, de itt van a szomszédságban Velence. A mesevilág a földreszállt tündérvárosa babonás varázsával befon, elandalít minden lelket. Itt minden művészet, szépség, mámoros élet-öröm szívbőljött vidám ragyogás s nem igen akad földi halandó, ki kitudná vonni magát e város büvköréből. Aki csak egyszer volt is ott, már nevének pusztá említésére is vágyakozó boldogsággal sóhajt föl: Ah Venezia! La bella Venezia!

És még nem is Tiziano, nem is Veronese, vagy a Baedeker számos kétesillagos remekei váltják ki ezt a hatást, hanem csak egyszerűen, átfogóan: Venezia. Maga a város, a házak.

De itt sem kell éppen a San Marcora, vagy a világ hors concours legzseniálisabb építészeti remekére, a Doge-palotára gondolni: a legszerényebb canale is kiváltja ezt a hatást.

Íme az építészet nagy szuggesztív, művészi hatalma, mely egy szerencsés véletlen folytán itt ily intenzíven tud hatni.

Azon véletlen folytán, hogy a köztársaság egykori hatalma, a város különleges fekvése megmentették a háborúk pusztításaitól s a modern nagyvárosi életre való alkalmatlansága az ízléstelen modernizálás lehetőségétől. Így aztán úgy áll előttünk a maga teljességében, amint egy tehetséges, föltörekvő nép évszázados kultúrája megalkotta.

Máshol az elszórtan létező műalkotásokat csak akkor látja az ember, ha akarja. Itt elkerülhetetlen a hatás. Amerre járunk, amerre fordulunk, mindenütt embermilliók kőbe rögzített lelke árad felénk.

Amit egyébként a szürke elmélkedés ridegsége, kusza gondolatok homálya csak sejtet

velünk, az ott, Venezia varázsos kövei között világos, élő valósággá lesz: Az építészet egy társadalmi közösség egész életét átfogó, nagy közös érzelmeinek művészi kifejezője, megörökítője.

Látszólag talán túlsok időt is töltöttem valami olyasnak bizonyítására, ami, legalább is itt e teremben, senki előtt sem volt vitás. Az építészet művészet.

De akkor problémánk is így bővül, alakul: La formation de l'artiste en général. Annál is inkább, mert hisz csak egy művészet van s csak megnyilatkozási formái változók. Ars una, species mille.

Elfogultság nélkül állíthatjuk azt is, hogy ez az egységes művészet éppen az építészet, mely magához öleli a többi társművészeteket s csak a reneszánsz és az azt követő korszakban vált el kép, szobor a faltól, hogy így szülői kontrol nélkül kalandozzék el az élettől már semmi kapcsolatot fönn nem tartó dadizmusok felé.

Az építészetnek ezt a predomináns szerepét igazolja az a szintén nem vitás tény, hogy a nagy művészeti korszakok, román, gót, reneszánsz, barokk, ampir stb. éppen az építészetben beállott változások által vannak determinálva. A nagy-monumentális művészet, az építészet az, mely saját változásainak bélyegét minden időben rányomja a többi művészi megnyilatkozásokra. A gót katedrálisok csúcsívei, a reneszánsz oszlopok, párkányok egyidejűleg megjelennek még a székek támláin is. Éppen ezért nem térünk el túlságosan a valóságtól — különösen nem pedig saját problémánk vizsgálata szempontjából, — ha az építészet fogalmát azonosítjuk általában a művészet fogalmával. De ezáltal eljutunk annak a kérdésnek megoldásához, hogy mi is a művészet általában? Szinte kedvem volna itt Benedetto Croce nyomdokába lépni, aki a tárgy megvitatását azzal a szellemességgel kezdte, hogy a művészet az, — amit mindenki tud, hogy micsoda, hogy aztán egy egész kis kötetre való elmélkedésben próbálja a fogalmat minden oldalról megközelíteni.

Nekünk nem lehet itt célunk ily mély filozófiai fejtegetésekbe belemélyedni és kutatni azokat a pszichológiai folyamatokat, melyek egy műalkotás létrehozásánál az emberi lélekben végbemennek. Bennünket már csak maga a két művészet érdekel. Az pedig nem valami megfoghatatlan misztikum, hanem pozitív, kézzelfogható valóság: meglévő műalkotások összesége. Mi csak ezeket ismerjük „művészet“ cím alatt.

Ezek a műkincsek pedig emberi alkotások, emberi munka eredményei s így ugyanazon parancsoló törvényszerűségeknek vannak alávetve, mint minden más emberi cselekedet.

Melyek hát azok az erők, melyek a művészet változásainak, haladásának irányát determinálják?

Az esztétikusok igen nagy része, különösen pedig azok, akik főleg a festészeti alkotások méltatásával és ismertetésével foglalkoznak, gyakorta estek abba a hibába, hogy minden művészeti elméletüket a „természetből“ akarták levezetni. E tévútra könnyen esábitotta őket az a tény, hogy a festészet lényegénél fogva főleg természeti formákkal dolgozik. De szemmel lájhatólag a természetnek nem nagy köze lehet a művészet alakulására, hiszen ugyanazon természeti adottságok mellett, a különböző korokban, a legkülönbözőbb művészeti irányok keletkeztek. Ismeretes az az anekdóta is, hogy egy közepes tehetségű angol festő a 60-as években ismertté és divatossá vált japán festészetben föllelkesezve kiment Japánba, hogy az ottani természet inspirációja alapján ő is oly szép képeket fessen. Csak természetes, hogy finom tusecetes rajzok és akvarellek hazájából rossz európai olajfestményekkel tért haza.

A természetnek azért van szerepe a művészetben, de csak annyiban, hogy mi, alkotók, szintén e természet részei vagyunk és alkotásaink a természeti erőknek bennünk öntudatra kelt megnyilvánulásai.

A természet adottságai az emberi kultúra történelmi ideje óta oly keveset változtak, hogy bátran változatlanok is tekinthetjük őket. Ellenben változott az emberi közösség, a társadalom, melyben élünk s ennek változásai hozták létre a különböző korok különböző művészetét.

E két koefficiens, természet és társadalom, eredője a művészet fejlődésének iránya. Tüzetesebb vizsgálat mellett a „természet“ koefficiens sem annyira változatlan, mint első pillanatban látszik.

Mert, ha maga a természet változatlan is, változnak, fejlődnek a mi ismereteink. A természetnek mindig több és több titka, törvényszerűsége válik ismertté. S miután csak azt tudjuk gondolatkörünkbe fölvenni, ami már tudatunkba átlépett, ennél fogva a természeti ismereteink bővülése átalakítólag hat működésünkre, tehát művészi tevékenységünkre is.

A természeti törvényeket a gyakorlatban a technika értékesíti. A művészetben is. Építészetben ezt röviden szerkezetnek szoktuk nevezni. A fa, kő, vas, üveg, beton stb. anyagok fölhasználhatóságának ismerete új és új szerkezeti lehetőségeket és ezzel új építési formák kialakulását tették lehetővé.

Nem lehet vitás, hogy görög templom formája azon limitált technikai tudás egyenes következménye, hogy a görögök csak egyik kőoszloptól a másikig átnyúló kőgerendával tudtak szerkeszteni.

A boltozat kitalálása a formák új, nagy változatosságát eredményezte. Így látni, hogy természeti ismereteink, a technika az, ami a

külső formai változásokat, az úgynevezett stílusokat eredményezi, viszont a társadalmi átalakulások a művészetnek lelki tartalmát adják.

A művészet fogalmának e meghatározása, a művészet alakulására kiható erők ily körülhatárolása mutatja már, hogy itt semmi szerepe nincs az archeológiának, melynek tanítására pedig még ma is igen sok építészképző iskola annyi hiábavaló energiát pazarol.

Vannak építészegetemek, hol egy évig az ókor, egy évig a középkor, egy évig a reneszánsz és újkor építészetének részletes történetét, formalizmusát s annak másolását tekintik a „művészi“ képzés leglényegesebb részének.

Pedig eltekintve a filozófiai megállapításoktól, az egyszerű józan ész is ugyanerre az eredményre vezet.

Egészen bizonyos, hogy a rheimsi katedrális építői nem tudták, hogy milyen a Partenon abacusa, sőt azt sem hallották soha, hogy triglifek és metopák vannak. De ugyanúgy nem ismerte Brunelleschi a Westminster apátság templomát, vagy a Tudor-gótikát általában s mégis megépítette a maig is fölülmúlhatatlan remekét, a Santa Maria del Fiore kupoláját. És ugyanúgy épült számtalan műemlék archeológiai tudás nélkül, vagy talán éppen annak ellenére, mert hiszen így szabadabban, őszintebben jöttek napfényre a művészi gondolatok. És az „Utolsó vacsora“ vajjon szebb lett volna-e, ha Lionardo mester előzőleg egy évig bizánci, majd ó-keresztény és román stílusban „tervezett“ volna festményeket?

Az archeológiának legfeljebb mint társadalmi hatóerőnek van szerepe, vagyis mint általános tradicionális kultúrának. Csakhogy ez a kultúra nem lehet az építészetnek, vagy általában a művészetnek speciálítása, hanem mindenki közkincese kell, hogy legyen s az általános kultúrához, még építészek számára jobban hozzátartozik Dante, Voltaire, Shakespeare, Debussy, Wagner, Beethoven, Monteverdi, Palestrina ismerete, mint Vignola oszloprendjének tanulmányozása.

De nemesak ezt a negatívumot, hogy archeológia nem kell, mutatja meg a művészetre ható erők körülhatárolása, hanem pozitívumokat is ad. Megmondja, hogy mi kell a művészethez, mire kell tanítani a művészt: technikai tudás és a társadalmi szükségletek ismerete. Igen ám, de erre azt mondhatja valaki, hogy így talán kitűnő építő-technikusokat nevelhetünk, de nem építőművészeket. Ez igaz. Viszont azonban fölmerül a kérdés, vajjon művész „nevelhető-e“? Poetae nascitur, de tanítás, nevelés útján elő nem állítható. A tanítás, nevelés feladata csupán az lehet, hogy megadja a növendéknek mindazokat az eszközöket, melyeken keresztül meg-

nyilatkozhatik az „isteni szikra“, — ha tudni illik, lakozik benne. Bárha ez ily egyszerű és világos, mégis számtalan hivatalos és magánakadémia foglalkozik e lehetetlenséggel, festő- és szobrászművészek, sőt építő „művészek“ képzésével is.

Képzeljük el egy percre, hogy ezen művészképzőkkel analog oly hivatalos iskolákat állítanának föl, amelyből borzas hajú s egyébként műveletlen ifjak pár év után, mint „diplome par le gouvernement“ költők kerülnének ki, kik kötelességüknek tekintenék, hogy ezután éjjel-nappal csak költészetet csináljanak s elvárják a társadalomtól, hogy e művészi tevékenységükért őket kötelességszerűen el is tartsa.

Ez úton csak még egy kategóriával szaporítanók azon szellemi proletárok seregét, akik most a hivatalos és magán festőakadémiák útján a különböző városok montmartrejeit és montparnassejait ezerszám ellepik.

Költő csak az lesz, akik arra tényleges hivatottságot éreznek s az iskola csak annyiban járul hozzá „formálásukhoz“, hogy megtanítja kifejezési eszközének, a nyelvnek tökéletes használatára.

A művészi főiskolák közül egyedül talán a zeneakadémiák azok, melyek többé-kevébbé helyesen töltik be hivatásukat. Becsületesen megtanítják a növendéket a mesterségre. De ez ott multhatatlanul szükséges. Mert, mint mondják, a papír türelmes, de az emberek füle nem. És nem lehetne büntetlenül riszálni egy hegedűt olyan tudatlansággal, mint amilyenell „festőművészek“ vásznaikat telekenik. S emellett egy akadémiát végzett zenész sokkal szerényebb, mint festő kollégája. Nem képzelet magát mindjárt Beethovennek, hanem alázatosan beáll a művészet közkatonájának, zongorázik, tanít vagy egy zenekarban hegedül.

A képzőművészeti oktatást is valahogy ily irányba kellene vezetni. Így megszűnnék, vagy legalább is csökkenne az a szakadék, mely a papíron való tervezés és a kivitel, a szellemi és a fizikai munka közt ma oly élesen fönnáll.

Speciell az építész formálásánál azt lehetne még tenni, hogy a technikai és társadalmi ismeretek elsajátítása után ne neveztesék még a végzett növendék hivatalosan építésznek, hanem csak építő technikusnak, aki már az iskolában az építés legkülönbözőbb szakában specializálhatná magát.

Ezek után, a már végzett építő-technikusok számára volna vagy két évi akadémiai gyakorlat, ahol a tehetségesebb és erre magában hivatást érző ifjak, kiválóbb mesterek vezetése alatt csupán tervezéssel foglalkoznának. Ezen évek sikeres elvégzése és egy még magasabb fokú általános kultúrájú kiképzés után lehetne valaki „építész“. Szükséges lenne még módját találni

annak is, hogy a legmagasabb művészi foglalkozásra, az építészetre, csak bizonyos hivatottság érzetével menjenek az emberek s nem csak azért, mert az építész többé-kevésbé lukratív foglalkozás.

De erről a társadalmi erők vizsgálatával kapcsolatosan fogok pár szót mondani.

Szabadjon itt pár tréfás élményt elmondanom.

Körülbelül 10 év előtt Róma mellett egy úrnak villáját alakítottam, bővítettem, modernizáltam. Ismeretes az a primitív tűzhely, amit a rómaiak ma is használnak. A bögréket közvetlenül teszik szabadon fölrakott faszénre. Gáz ott nem lévén s a villany drága, hát a külföldről hozatott legmodernebb takaréktűzhelyet szereltük fel — pár ezer líráért. A tűzhelyet rövidesen le kellett bontani s a szokásos szabad tűzhelyet beépíteni, mert nem akadt szakácsnő, aki az új tűzhelyen tudott, vagy akart volna főzni. Más. Egy hölgy jelentkezik nálam, hogy házat szeretne építtetni és legfőbb álma az volna, ha azt én tervezném neki. Nagyon szívesen. Előadta kívánságait s én, szerénytelenség nélkül mondhatom, hogy a meglehetősen meredek hegyoldalon lévő telkére egy igen érdekes művészi megoldást készítettem. El volt ragadtatva s már csak „egy“ szerény módosítást szeretne. Láttam, hogy ebből építkezés ugyan nem lesz, de belementem a játékba. Végre, mikor a hatodik változatnál már minden „szerény“ kívánsága teljesítve lett s most már igazán meg volt elégedve, úgy nézett ki a terv, mint azt bármely építő pallér 25—30 év előtt csinálta volna.

Ez a szegény kispolgárnő valamikor ifjú korában a szomszéd gazdagéknál láthatott ilyen ötszobás apartement s azóta hordja szívében ezt a vágyat, ezt az ideált s hogy összekuporgatott magának megfelelő pénzt, ezt a gyermekkori ideálját akarta most megvalósítani.

Más. Egy barátom keres szerény háromszobás lakást, de nem talál kedvére valót. Ha építék valahol, csináljak neki olyat, mint az én budapesti legénylakásom, hol mind a három szoba körülbelül 45—45 m².

Igen ám, mondom, de mit fog ehhez szólni az építtető?

E nevetséges kis epizódokat annak illusztrálására hoztam föl, hogy az építész nem azt építi, amit akar, hanem amit a gazdasági szükségletek neki megengednek. Nem azt építi, amit szeretne, hanem tartozik a helyi szokásokhoz is alkalmazkodni. Legjobb szándékú művészi szárnyalásának is gátat szab az építetőknek, kortársainak kulturális fejlettsége. Próbáljuk egy percre elképzelni a lehetetlent, hogy egy antik görög építésznek, egy rendkívüli zseninek fantáziájában meg is megszülethetett volna a rheimsi templom terve, bár kimutattam, hogy ez önmagában lehetetlen. Mi történt volna

e tervvel? Mi a tervezőjével? Legfeljebb a bolondok házába csukták volna, de nem akadt volna egy ember sem, aki ez esztelen fantazmagóriának megvalósítására vállalkozott volna. A művész tehát csak olyat valósíthat meg, ami már benne él egyesek, lehetőleg sokak lelkében. Így lesz aztán a művészi alkotás hű tükörképe korának. Hogy aktuális példával éljek, így lesz a népszövetségi palota hű mása a népszövetségnek: egy halva született nagy eszme.

Vannak ugyan, akik hisznek az alkotó zseni mindenhatóságában. Akik azt hiszik, hogy a kiváló egyéniségek vezetik a társadalmat s nem megfordítva s az igaz művészt éppen az jellemzi, hogy megelőzi korát.

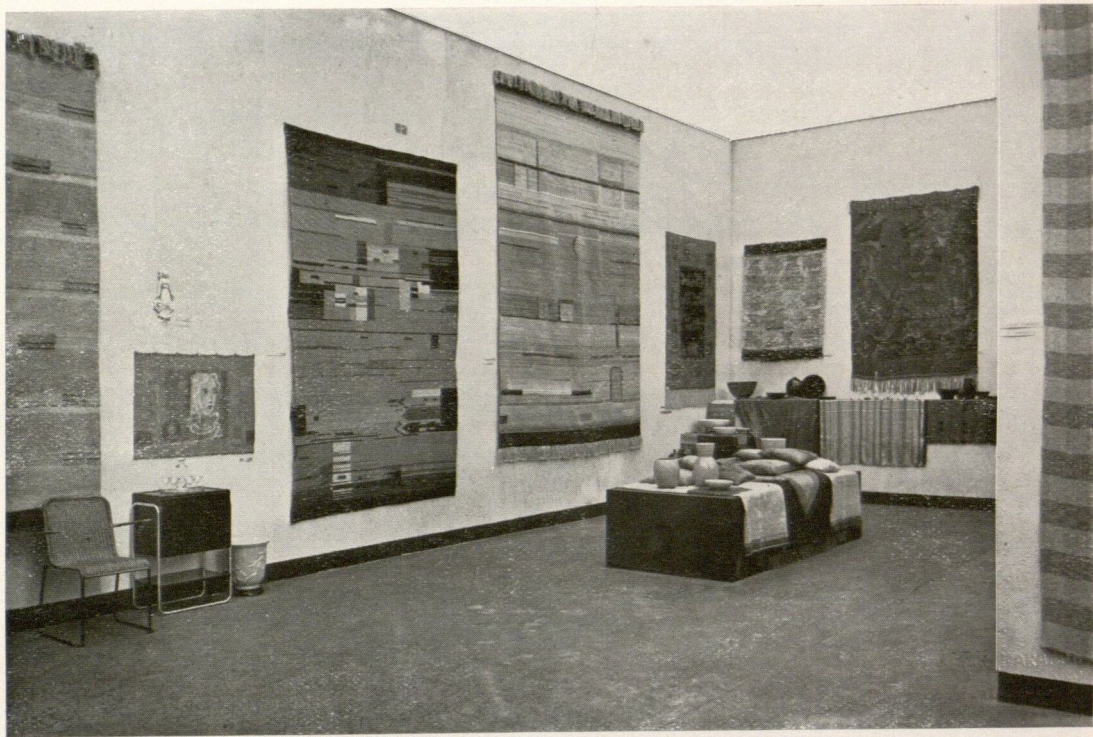
Túlságosan a renaissancekor nagy mágusainak hatása alatt élünk még. Sokaknak az a benyomása, hogy a Lionardok, Donatellók egyénisége erősebb, mint a kultúrkörnyezet, melyből kinőttek.

De vajjon, ha Michelangelót bölcsőjéből kilopták volna s egy kozák faluba tették volna le, akkor ott lenne-e most a sixtini kápolna? Ott aludná-e örök álmát...?

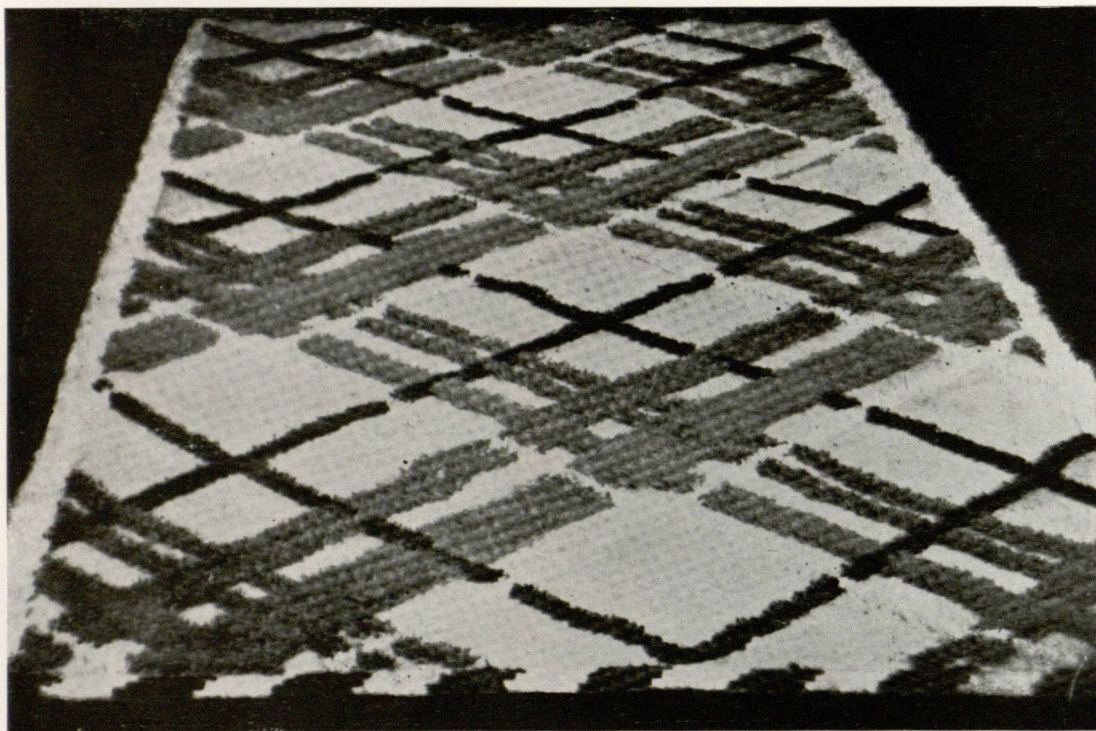
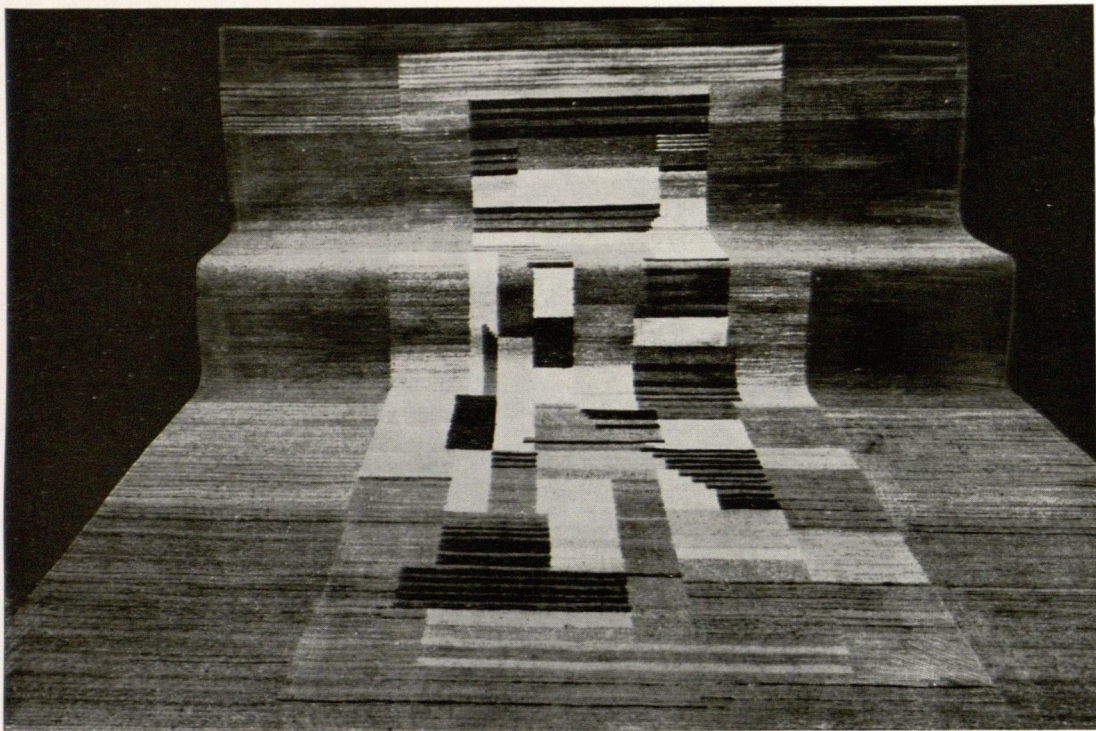
Ugyebár, elképzelhetetlen, hogy egy görög művész agyában a reimsi templom megfogalmazott volna. Már csak azért sem, mert nem voltak azok a technika ismeretei, melyek egy ilyzerű mű létrehozásához szükségesek. Ugyanúgy a hidat mindig több boltozott ívnek képelték, mely fölött járni lehet és csak akkor jöhetett valaki a függő híd ideájára, mikor a vasszerkezeti tudás ennek lehetőségét már megadta.

Szóval: az építész formálása már az elemi az általános oktatásnál kezdődik. Már itt kell több élő és kevesebb holt tudást adni a gyerekeknek, már itt kell a túltengő irodalmi oktatás mellett a képzőművészetek iránti érzéket is fölkelteni. Már itt kell megfelelő szemléltető tanítás révén az ifjúságban kifejleszteni, hogy érzékeit közvetlenül használni tudja s ne csak a betű útján vegyen dolgokról tudomást. Közismert dolog, hogy az iskolában mennyire elvész a kis gyerekekben még annyira élénk közvetlen megfigyelő képesség. Egy egyetemi professzor gyakran nem tudná megmondani, hogy mily színű s szabású volt a hölgy ruhája, kivel előző este hosszan beszélgetett, de pontosan emlékszik valamely regény hősnőjének külsejére, melyet tizenöt év előtt olvasott.

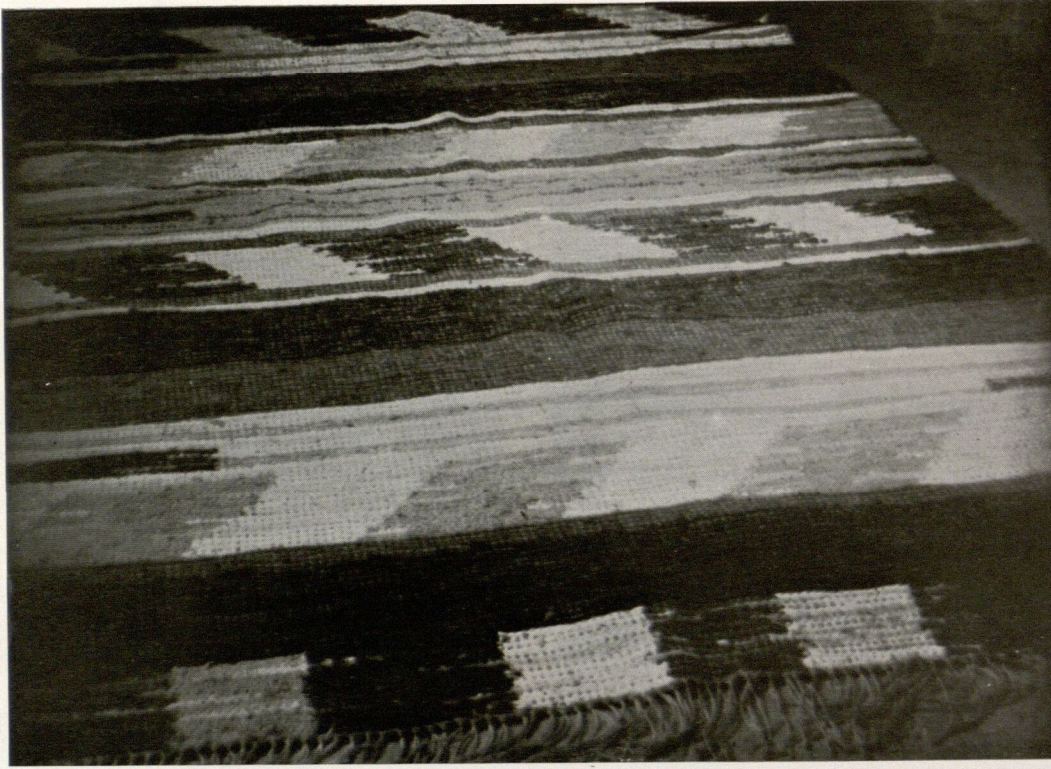
Hogyan kívánhatjuk egy ilyen félrenevelt társadalomtól, hogy annak a képzőművészettel szemben helyes ítélete legyen. Pedig a közönség ítélete a társadalom általános műveltsége a legjobb szelektáló, a legjobb nevelője az építésznek, aki művével állandóan a nyilvánosság elé lép.

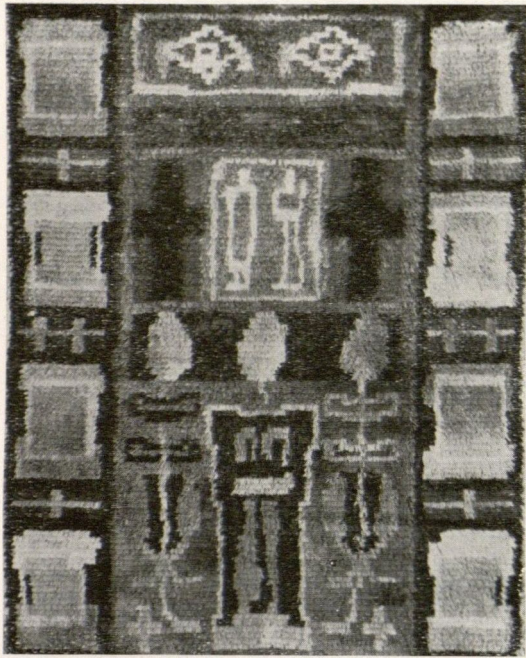
Fent : A milánói Triennale finn terme.
 Rendezte G. Ronholm. Lent balra és jobbra : Részletek a milánói Triennale finn terméből. — Oben :
 Finnländischer Saal auf der Triennale zu Mailand. Von G. Ronholm. Unten links und rechts :
 Teile des finnländischen Saales auf der Triennale zu Mailand. — Above: The Fin-Gallery of the Triennale in
 Milan. Arranged by G. Ronholm. Left and right below: Parts of the Fin-Gallery of the Triennale in Milan.

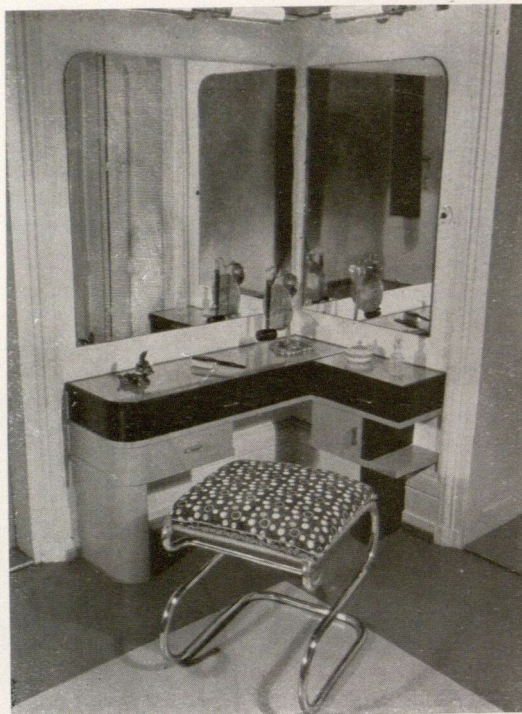
Finn textilművészet. Fent: Szőnyeg. Greta Skogster műve.
Lent: Szőnyeg. Marianne Strengell műve. — Finnländische Textilkunst. Oben: Teppich, von G. Skogter. Unten:
Teppich, von M. Strengell. — Fin textile-art. Above: Carpet, by G. Skogter. Below: Carpet, by M. Strengell.

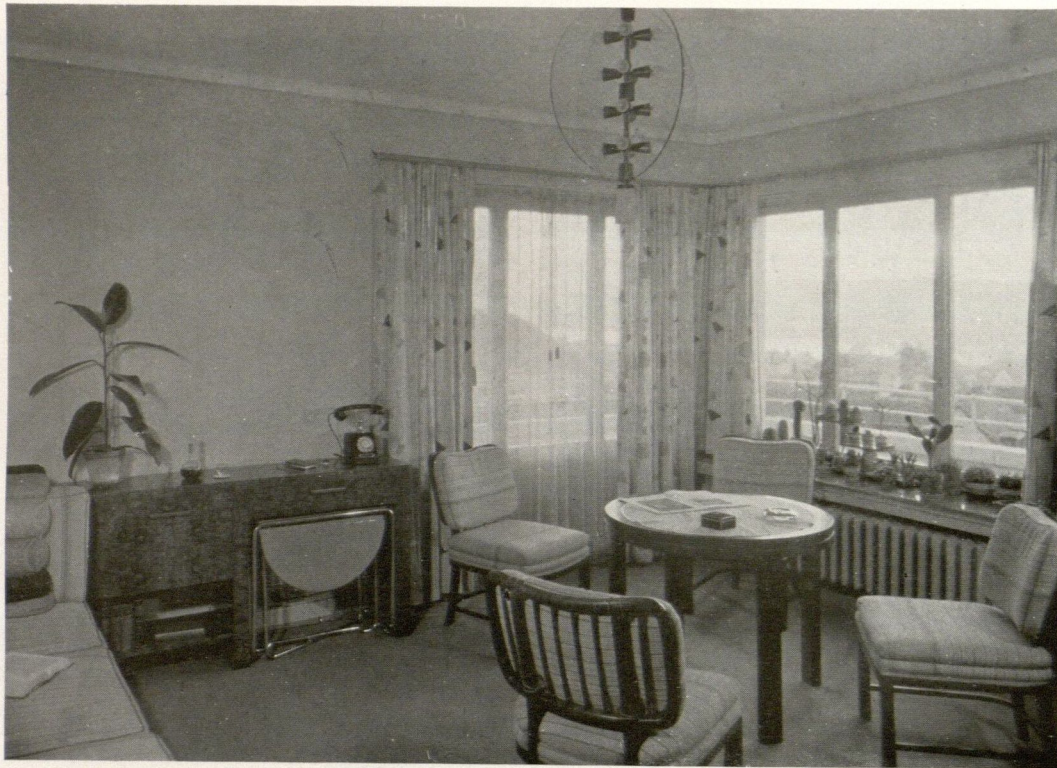
Finn textilművészet.
Fent : Szőnyeg. Lent : terítő. Marianne Strengell művei. — Finnländische Textilkunst. Oben : Teppich.
Unten : Decke, von M. Strengell. — Fin textile-art. Above: Carpet. Below: Cover, by M. Strengell.

Fent balra: Finn szőnyeg. Eva Brummer műve. Fent jobbra: Finn üvegszervis. Lent: Családi ház hallja. László Pál (Stuttgart) terve. — Oben links: Finnländischer Teppich. Von E. Brummer. Oben rechts: Finnländisches Glasservice. Unten: Hall eines Familienhauses. Entwurf von P. László. — Left above: Fin carpet, von E. Brummer. Right above: Fin glass-set. Below: Hall of a family house. Designed by P. László.

László Pál (Stuttgart) tervei.
 Fent balra: Hálószobarészlet. Fent jobbra: Fésülködőasztal. Lent: Zenezsoba részlete. — Entwürfe von P. László.
 Oben links: Detail eines Schlafzimmers. Oben rechts: Toilettetisch. Unten: Detail eines Musikzimmers. —
 Left above: Part of a bedroom. Right above: Toilet table. Below: Part of a music-room. Designed by P. László.

László Pál] (Stuttgart) tervei.
 Fent: Fogadószoba. Lent: Fogadószoba részlete. — Entwürfe von P. László. Oben: Empfangszimmer. Unten: Detail
 eines Empfangszimmers. — Above: Drawing-room. — Below: Part of a drawing-room. Designed by P. László.

László Pál (Stuttgart) tervei.
Fent: Heverőágy a hálószobában. Lent: Bárszekrény. — Entwürfe von P. László: Oben: Ruhebett im Schlafzimmer. Unten: Barschrank. — Above: Lounge in the bedroom. Below: Bar cupboard. Designed by P. László.

Urbányi Vilmos tervei. F. L. úr lakása. Fent : Hálószoba. Lent : Nappali szoba.
 Készítették: Szücs József és Béla műbútorasztalosok. — Entwürfe von W. Urbányi. Wohnung des Herrn
 L. F. Oben : Schlafzimmer. Unten : Wohnzimmer. Ausgeführt von den Kunsttischlern J. und B. Szücs. — Above:
 Bedroom. Below: Sitting-room. Home of Mr. L. F. Designed by W. Urbányi. Manufactured by J. and B. Szücs.

De ugyanúgy, mint a társadalom neveli az építész, ugyanúgy neveli az építész a társadalmat. Amit alkot, ott marad évtizedekig, esetleg évszázadokig s ezáltal éppúgy lehet a haladásnak előmozdítója, mint kerékkötője. Nem elég, hogy ismerje építetője kívánságait, vagy általában az élet napi szükségletét. Ő a holnapnak épít s tisztában kell lennie annak igényeivel is. Tanulmányoznia kell a társadalmi, gazdasági, politikai mozgalmak haladási irányát, ki kell éreznie az emberiségben élő vágyak alakulását.

Közismert például, hogy mennyire vágyódik ma mindenki kis saját háza után. Mennyire akarnak az emberek menekülni a nagyváros zajától s kicsiny kertjeikbe elvonulni. A technika haladása is ezt mozdítja elő. Kis autókkal, autóbusszokkal a távolság megszűnik, sőt talán nincs messze az az idő, mikor mindenki saját kis repülőjén fog felszállani házának terraszáról. Az állam működése is ide tendál, mikor a nagy-szerű autótutakat megépíti. Sőt a gazdasági élet is ily irányban alakul, hiszen már a racionális nagy apostola, Ford is mammut üzemeinek decentralizálására kénytelen, mert a kisebb üzemek a fejlődés mai fokán ellenállóbbnak bizonyultak. Ha valaki ily körülmények között például mégis az amerikai kapitalizmus beteges kinövését, a felhőkarcoló propagálja ma Európában, az, minden modern jelszava ellenére egy idejét mult, tehát inkább retrográd ideát propagál. Hiszen a felhőkarcoló már Amerikában is minden szempontból csődöt mondott s az első gazdasági krízisnél már mintha a halál tette volna rájuk kezét, felülről kihűlni látszanak, tíz, húsz, harminc emeletek állanak üresen. S ha még a ma annyit emlegetett borzalomra, a jövő háborújára gondolunk, akkor látjuk, hogy mennyivel egészségesebb a közönség, az emberiség vágya egyes építésznek a formák által elragadtatott elképzelésénél. Amíg a társadalmi vágyak szerint épülő jövő kertés városban egy légi bomba esetleg csak egy diófát dönt ki, addig ugyanazon egy bomba New-Yorkban egész városrészt pusztít el, amikor egyik fölrobbantott százeletes a másikra dől.

E csekélyke példa is igazolja, hogy mily fontossága volna az építész nevelésében a társadalmi, gazdasági, politikai élet tüzetes megismertetése.

Folytathatnám a példákat, de úgy hiszem, feleslegesek.

Inkább konkludálok.

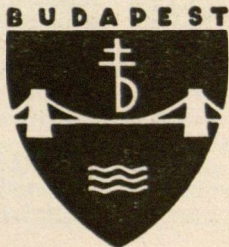
Az építészet művészet, sőt a legnagyobb, egyetlen művészet s az építész művész.

Mégis elvetendő minden olyan tendencia, mely egy speciális „művészképzést“ tart szem előtt.

A művészet képesség, lelki diszpozíció, mely vagy meg van valakiben, vagy nincsen. De művészt nevelés útján termelni nem lehet.

A tanítás célja csak az lehet: kezébe adni mindazon eszközöket, melyekkel művészi gondolatait, érzéseit kifejezésre juttatni tudja. Ezirányú tanításnak már az elemi iskolákban kell kezdődni. Egyrészt általános, a képzőművészetek iránt fogékony kultúrát kell teremteni, másrészt oda kell vezetni az ifjúságot, hogy pályaválasztáskor már önmaga is meg tudja ítélni, hogy vajjon van-e magasztos művészethez igaz hajlama. Ne tekintse az építészetet csupán egy lukratív foglalkozásnak, hiszen elvégre pénzt keresni ócskavaskereskedéssel is lehet s nem muszáj mindjárt a városokat élékteleníteni. Ellentétben az utolsó évtizedek fölfogásával, mely a művészetet a borzas hajban látta, művészi, építési pályára csak a legmagasabb fokú általános kultúrán előképzettség után lehessen menni. Nincs vad zseni. Az igazi nagyok, a Michelangelók, Lionardok, Dantek, Wagnerek mindig koruk kultúrájának csúcsán állottak. A legmagasabb kiképzésnél pedig abszolút technikai tudást és sok társadalmi, gazdasági ismeretre kell tanítani, végül alkalmat adni az ifjú építésznek, hogy egy-két évig művészi vezetés mellett oly nagyobb szabású tervezéseken próbálja ki tehetségét, amilyenek esetleg az életben nem egyhamar juthatnának neki. A sok évi fáradság betetőzéseül az államnak kellene pályázatokat kiírni a végzett növendékek között s a győzets aztán egy évi tanulmányútra kapna ösztöndíjat, mely után nyertes pályatervét megépíttetnék. Az lenne egy értékes „Római díj“! A közönséget pedig parallel arra kell nevelni, hogy helyes, józan bírása lehessen az építészetnek s bele kell vinni a köztudatba, hogy az építés nemcsak pénzkereső foglalkozás, hanem az egész társadalomra is kiható, magasztos hivatás.

VÁGÓ JÓZSEF

Budapest Székesfőváros szignetpályázata.

Kozma Lajos első díjat nyert terve.

• K R Ó N I K A •

GYÖRGI DÉNES műépítész, az Orsz. Magy. Kir. Iparművészeti Iskola tanára, társulatunk választmányának tagja, nyerte el az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat építészeti díját a Műcsarnok téli kiállításán kiállított műveivel.

Györgyi Dénes — sok-sok komoly építészeti alkotás tervezője — kiváló művészetének méltó elismerése volt ez a kitüntetés, amelyhez az Országos Magyar Iparművészeti Társulat nevében igaz örömmel és őszintén gratulálunk.

DR. FRITZ GÉZA MINISZTERI TANÁCSOS minden magyar iparművész és háziiparos őszinte háláját érdemelte ki azzal az önfeláldozó tevékenységgel, amellyel a legsúlyosabb viszonyok között igyekezett nehéz feladatkörét ellátni. Országunknak ma alig van több embert érdeklő problémája, mint a magyar iparművészet és háziipar, hiszen az utóbbi az önellátás révén milliókat és milliókat érint. Az e téren, felmerült nehéz kérdéseket dr. F r i t z G é z a mindig a legnagyobb szeretettel és tudással igyekezett megoldani s ezért iparművészeink és háziiparosaink őszinte elismerését tolmácsolja választmányunk azon határozata, amely jegyzőkönyvben mondott köszönetet néki érdemes munkásságáért. Annak a reménynek adunk kifejezést, hogy a magyar iparművészet és háziipar iránt érzett meleg érdeklődését új beosztásában is változatlanul megtartja.

A HÁZIIPARI ÜGYEK ÚJ OSZTÁLYFŐNÖKE. A kereskedelemügyi minisztérium ügyosztályait dr. Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszter teljesen átcsoportosította és az összes osztályokat három főcsoportba osztotta, u. m. közlekedés, kereskedelem és ipar. A miniszter ezzel az intézkedésével főleg azt kívánta elérni, hogy az egyes ügyosztályok a főosztályok keretében könnyen érintkezhessenek egymással és szervesen szolgálhassák a mai gyorsütemű életet.

A miniszternek a magyar iparművészet és háziipar iránt tanúsított meleg érdeklődését különösen az az öröndetes körülmény dokumentálja, hogy a háziipari ügyeket saját közvetlen felülvizsgálata alá helyezte.

Az ügyosztály vezetésével megbízott báró Kruchina Károly miniszteri tanácsos a kereskedelemügyi minisztérium egyik legkiválóbb főtisztviselője. Több évtizedes tapasztalata a magyar közigazgatás terén, kiváló férfiúi erényei, a maga munkáját eredményesen végző magyar állampolgár irányában érzett megbecsülése és szeretete azok a főtulajdonságok, amelyek remélni engedik, hogy a magyar iparművészek és háziiparosok nyugodtan tekinthetnek működése elé. Örömmel ragadjuk meg az alkalmat, hogy nehéz feladatának sikeres ellátásához sok szerencsét kívánjunk.

VÁGÓ LÁSZLÓ. Egyre ritkul azoknak az európai stílusú erős magyar érzésű építőművészeknek a száma, akik a század fordulója körül a Lechnerrel való eszmei rokonság fényében nőttek nagyra. Vágó László, aki hirtelen és aránylag fiatalon hagyta itt építési sikereinek színhelyét, szintén közülük

való volt. Indulását, mely testvérével, Vágó Józseffel közös tervezőműhelyükből történt, a dekoratív magyaros törekvések jellemezték. Leghűbb kifejezője e vágyának a Gutenberg palota, melynek annyira nyilvánvaló világvárosi jellegét az akkori idők magyaros ornamentumai sajátosan helyi jellegűvé avatják. A Petőfi ház, a Nemzeti Szalón kis méreteikben is tanúságot tettek arról, hogy e két testvér-építész mily szívesen vonja az építőművészet keretébe a nagyvonalú dekoratív iparművészetet is. A színek, a formák harmóniája, a detailok finom megmunkálása még azután is erőssége maradt Vágó Lászlónak, mikor önálló útakon járva, új megbízásokban fejtette ki képességeit. A háború alatt s utána következő években mint színházépítő bizonyította be, hogy az anyagiakban szűkös viszonyok közt is lehet az egyszerűséget megkapó effektusokkal egyesíteni. Az átalakított Magyar- és Király Színház példái mutatta meg, hogy aránylag szerény anyagi eszközökkel milyen kellemes, sőt vidám hatást lehet elérni egy színház nézőterének helyesen megválasztott szín- és fényeffektusaival. Legújabbán néhány fürdő- és üdülőttelepe mutatta, hogy a síma felületű, puritán építő formák mellett még mindig szóhoz tudja jutatni a virágok, a plasztika, a színek és a részletek finom hatásait. Egy fáradhatatlan, folyton megújuló építőtalentum szállt vele a sírba. Dr. N. P.

BASILIDES BARNA FALI KÉPEI. Az ünnepi faldiszítésnek egészen különleges stílusa van. Nem szabad a freskó hatalmas összefoglaló erejével mérköznie. De nem versenyezhet a szőnyeg színpompájával sem. Az ünnepi faldiszen mindig az örömezésnek kell tükröződnie, a lobogó és ujjongó színekből áradjon a ritmus. Akik az iparművészeti karácsonyi vásárt a Technológián megnézték, azokat ily színes köszöntő-hangulat fogadta. Ezek a faliképek, Basilides Barna hatalmas vászontáblái egyszerre belevitték a látogatókat abba a hangulati közösségbe, melyet ez a két szó fejez ki: karácsony és vásár. Egy új műfajról van itt tehát szó, mely nem képzőművészet és nem iparművészet többé, amelyet talán valahova a propagáló művészetek sorába lehetne beiktatni. Basilides Barnának erőshivatottsága van erre a harsonás és mégis megilletődött díszítő festésre. A Kéve kiállításairól ismerjük tiszta konturokból felépített képeit, a szeráfikus égtájakat, magyar lovasokat, a pátoszt, melyet erős, tompa színakkordok fognak le. S ezek után megértjük, hogy e vásárhoz kitünően eltalálta az alaphangot: a mesélő plakát, a zengő magyar boldogság kifejező formáit. Minden kóvályog, repül, vágat ezeken a képeken: angyalszárnyakon jár a gyermekálmom és felhőket rúg a csodaszarvas. Keresve sem lehetne találni szerencsésebb magyar díszítő stílust, jobb fejlődést a harminc év előtti gödöllői mozgalomhoz, mint ezek a dekorációk. A karácsonyi vásár pedig nagyon dicséretreméltó sugallatot ad e faliképekre az áruházi és kereskedelmi propagandának, mely külföldi példára kénytelen lesz ezt a modern — és annyira ősi — reklámharsonát is igénybevenni. N.

LÁSZLÓ PÁL. A külföldi iparművészeti és építészeti folyóiratok igen sűrűn közlik ennek a Stuttgartban dolgozó magyar tervezőnek egyre nép-

szerűbb munkáit. Családi házak és azok berendezése, a polgári jólét napfényes otthonai az ő működésének színterei. Kiforrott, de nem befagyott stílusa van: alkotásaiból a kényelem, elegancia és nagyvonalúság száll felénk. Elsősorban is kitűnő a térérzése, a szobái megkapóan téresek, nyugodtak, melyekben minden bútornak távlata van. Még kisebb szobáim sem érezni soha a zsúfoltságot, csak hangsúlyozott intimitást. Ez az építész nem hódol dogmáknak. Nem esküszik sem a lejtős tetejű házra, sem a kúriák oszlopos tornácaira, sem a szanatóriumi csupaszságra. Szobáiban szívesen keveri a fémcsőbútort az angolos klubdivánnal, a luminátor-lámpát az ernyős világítótesttel. Dogmamentes hitvallása csak egy szentséget ismer el: a jó érzését. Van az ő lakásaiban mindenféle iparművészetből valami: a németek mérnöki nyugalma, a franciák nagyvilági tónusa és az angolok színszeretete egyesült benne. Ezt a magasrendű lakáscsodát — a polgárnak otthonában fényre és színörömmre van szüksége — minden elképzelhető eszközzel szolgálja. Legszívesebben pedig a fák anyagának megválasztásával és a színes textilanyagok merész akkordjaival. Alig van szobája, melyben a Vereingte Werkstätte híres László-féle bútorszövevényei, dekorációs selymei és háziszóttesei ne szereplnének. Ezzel nemcsak a lakkeszített bútorok s falak színjózanságát ellensúlyozza, hanem törést ad a falsík merevségének is. Egy nagy velour-szövet, mely bő redőkben omlik alá, olyan, mint a mosoly az arcon. László Pál ennek köszönheti, hogy annyira divatban van ma Németországban: a mosolyt ma is gyönyörű ajándéknak tartják az emberek és hálások érte.

N. P.

SZONDY PINCE. Hangulatos, kedves hely. Tervezője nem nagyképszerű hatásokkal, egyszerű, komoly formákkal és színekkel dolgozik. A mennyezet vakolatlan nyerstégla, a falburkolat barnára pácolt fenyőfa. Ebből a tompaszínű környezetből színesen, ragyogóan válnak ki Haranghy Jenő üvegablakai. A berendezés sima vonalaival, egyszerű formáival kitűnően éri el azt a közvetlen hatást, amelyre tervezője törekedett. A világítótestek egyszerű, fehér gömbjét kevés vertvas díszítés hangolja a környezethez. A berendezés, a falak, a mennyezet nyugodt, komoly hatását kellemesen törik meg az itt-ott elhelyezett lopók, parasztkeramikák. A tervező jól fogta fel feladatát. Pincét kellett berendeznie, a meglévő, egyszerű, szinte nyers hatásokat kellett feldolgoznia s ő a rendelkezésére álló eszközök teljes felismerésével oldotta meg feladatát. A stílszerűséget egészen az apró részletekig menő módon betartotta.

Azok a „magyaros“ sörözők és vendéglők, amelyek ma gombamódra nyílnak meg (és zárnak be) dilettáns ízléssel, a magyarosság teljes félreismerésével készült interieurjeik ízléstelen hatásával mélyen alatta állanak ennek a kedves pincének a hangulatos, egyszerűségében is művészi hatásával.

H. L.

VILLA — EGY NAP ALATT. Párizsban van egy fémházakat építő vállalat, mely egész házak standardizált alkatrészeit állítja elő. Falak, ajtók, ablakok, tető, gerendák, minden acélból készül.

Az összeállítás után a villamoshegesztés tartja össze a fémház részeit. Egy négyszobás nyaralóházat reggeltől estig úgy lehet összeállítani, hogy éjjelre már a lakók benne alhatnak. Az alkatrészek súlya négyzetméterenként átlag 100—200 kg és a falak tökéletesen izolálnak hő, nedvesség és zaj ellen. A védelem mindenféle elemek ellen legalább is akkora, mint a téglafalaknál, ezt a gyár garantálja. De éppúgy lehet festeni és képeket akasztani is a szobák belsejében. Az ajtók és ablakok helyét még az építkezés folyamán is lehet változtatni. Az építés abszolút pormentes, a bontás, melyet ugyancsak egy nap alatt lehet végezni, szintén. Kéthárom teherautóra ráfér az egész ház, szétcsomagolt állapotban. Az acélházaknak többféle típusát gyártják, így a villán kívül pallérházakat, vámórlaktanyát és iskolaépületet is.

A KÁVÉHÁZ TÖRTÉNETE. Bécs városa mostanában két történelmi dátumot ünnepelt: a törökök kiűzésének kétszázötvenedik és a kávéházak keletkezésének kétszázötvenedik évfordulóját. A kettő nem egészen véletlenül esik egybe. A jó „mokká“-t, ahogy a bécsiek a „feketeleves“-t nevezik, a törökök kedveltették meg velük. De csak azoknak kiűzése után mertek leülni Kulczycki úr szűk kis kávétermébe, hogy a szákmányolt fekete leves mellett hallgassák meg a „kurir“-okat, akik ujság helyett a külföldi hírszolgálatot élőszóval pletykálták el minden ebéd után a vendégeknek. Ma is meghatóttan néznek e régi kávéházakra a jó bécsiek. Ott ültek őseik nagy pipákkal a szájukban s a kávéház berendezéseinek nem jelentéktelen tárgya volt a pipaállvány, melyben úgy helyezték el a spiesszek a pipáikat, mint ma a kabátokat a ruhatárban. A bécsi vásárral összekötött történelmi kiállítás minden állomásán végigvezette a nézőket le egészen a „jövő kávéházá“-ig, melyet Witzmann Károly iparművészeti iskolai tanár mutatott be sötétbarna diófából és kék szövetbevonással. Kényelmes kanapék, hívogató „páholyok“, újszerű lámpák mutatják, hogy a keleti kényelemszeretet csak növekedett a 250 év alatt. De a jövő kávéházainak nem is a belső, hanem a konyhaberendezése volt a legérdekesebb. Valóságos amerikai futószalag-rendszerben történik itt minden, kezdve attól, hogy a pincér leadja a használt edényeket, addig, amíg az új haboskávékkel a túloldalon kilép. Csupa gép darálja, főzi, tölti a kávé, veri a habot, hűti a vajat, a szendvicseket és nyomtatja a pincér elszámolási céduláit. Amellett persze a kávéházi terraszok legszebb asztalai, székei és „riviéra-kertjei“ is felvonultak a kiállításon, hogy ne csak a múlt hagyományából, de a jövő elképzeléséből is ihletet merítsenek a mai kávéfőzők.

N. P.

BEHRENS AZ OLASZOKRÓL. Behrens Péter, a legnagyobb német építészek egyike, tudvalevőleg évtizedek óta irányító hatással volt a mai és az elmúlt építőnemzedékek szellemére. Most, hogy a milánói Triennale tanúságaival hazatért Németországba, egy folyóirat („Die neue Linie“) kérésére elmondta véleményét az új olasz építészetéről és iparművészetéről. Nézeteit abban foglalta össze, hogy a fiatal olasz építőnemzedék, mely néha

nemesak modern, hanem moderneskedik is, még mindig őriz valamit, egy szelíd hajlandóságot a klasszicizmus iránt, amelyet azonban nem szabad az antikvalitással összetéveszteni. Ilyesmire csak akkor mutat az építő-tehetség hajlamot, hogyha élénk képzelet és biztos mesterségbeli tudás sarkallják. Ezekkel felvértezve s átérzve a népi összetartozást, még sem esnek bele a multnak terméketlen imádatába az olaszok, hanem modernnek tudnak maradni. Újak s újítók, szinte a végsőkig, de azért távol vannak attól a nyerseségtől, melyet bizonyos nemzetközi akadémizmus hasonló törekvéseiben minduntalan észre lehet venni.

LÁMPAERNYŐK. Mivel tetszetős és nagyon divatos lakáscikk a lámpaernyő s mivel készítése könnyű mesterség, nálunk is sokan foglalkoznak lámpaernyők előállításával. Sajnos, nem mindig ízléses módon. Míg azelőtt anyagul inkább az üveg és a szövet járt, két önmagában is jóhatású matéria, addig újabban a papírosnak különféle fajtáit, főleg a pergament papírosokat használják erre a célra. Ilyen módon sok tetszetős, de gyenge lámpaernyő került forgalomba, ugyanúgy, mint a műselyemből készült ernyőkkel. Mostanában Németországban egy olyan papírosanyagot gyártanak erre a célra, melyet textilanyaggal keverve kitűnően lehet ráncokba szedni s egyúttal festeni is lehet rá könnyű szerrel. A nagy német lámpagyárak mindegyike ilyen kézfestések készítésére iparművészeket is alkalmaz, akik nem sablonokat, hanem „egyszerű“ mintákat vetnek esettel az ernyőre. Érdekes, hogy amióta a szobák mennyezetein a lakásberendezők világítástechnikai okokból az egyszerű geometriai üvegtesteket alkalmazzák, azóta a „hangulatlámpák“ és a színes lámpaernyők száma az asztalokon folyton szaporodik.

FÁVAL ÉPÍTENI. Németország erdőgazdasági érdekeltségei hatalmas arányú propagandát indítottak, hogy a fával való építkezésre buzdítsák a közönséget. Kiállítások, könyvek, kongresszusok jelentkeznek ezzel az untalan hangoztatott követeléssel: építsünk fával. Minden új építőanyag érdekében sikraszálltak már az érdekképviseletek: a vas, az acél, az üveg, a márvány, a linoleum cél-szerű voltát belevitték a köztudatba, csak a fáról feledkeztek meg eddig. Rámutatnak arra, hogy ez az építőanyag, mely olesó és tartós, mennyiféle tetszetős technikára ad alkalmat az építésnek s az ácsmesternek. Hivatkoznak az erdős vidékek régi parasztházainak szépségeire, de ugyanakkor rámutatnak arra is, milyen tetszetős modern villaházak készülnek az amerikai erdőségek közelében. A fával való építés mai időkben legerősebben a svédeknél van elterjedve, akiknél még garázsok és ipari üzemek is készülnek rendkívül ügyes csarnoképítési technikával és éppen olyan üvegezett felülettel, mint a vasbetonépítésben megszoktuk.

NÉMET NÉP — NÉMET MUNKA. Az idei év tavaszán, március 17-én nagyarányú kiállítás nyílik meg Berlinben a fenti címen. A kiállítás történelmi részében az ősi germán élet egyes jelenségeit fogják bemutatni, a fajhigiénia területén pedig a fajkeveredés veszélyeire szándékoznak

rámutatni. Ugyanesak bemutatják a német faj jövőjére vonatkozó kilátásokat és itt a telepítés kérdésén lesz a legnagyobb hangsúly. Lesz a kiállításnak egy osztálya, amely a németeknek világszerte való elterjedéséről fog beszámolni; a német nép gazdasági vonatkozásait felőlelő pavillonokban bemutatják a táplálkozás, lakás, ruházat, kereskedelem és közlekedés legfőbb alkotásait. A német munka, tehát az ipar, a kereskedelem és az élelmező-tevékenység magas színvonalának feltüntetése céljából csakis esüesteljesítményeket fogadnak el a kiállítandó tárgyak közé.

FÜTHETŐ MATRACOK. Egy német gyár fűthető matracokat gyárt, amelyeknek különösen betegek s az idős egyének vehetik jó hasznát. A fűtés elektromos árammal történik. Egy a matrac belsejében spirálisan bevezetett fémcső, mely a rugók között szalad végig, átmelegszik s ez fűti a matrac belső légterét. Kívül egy kis dróteső és kapcsoló van, mely bármely villanyhálózatba beleszúrható. A készülőék úgy van megszerkesztve, hogy melege szabályozható és fogyasztása minimális költségbe kerül.

MIT CSINÁL A NÉMET WERKBUND? Új vezetőséggel az élén új munkaprogrammot dolgozott ki a folyó évre a német iparművészet leg-hatalmasabb szövetsége. Elhatározták, hogy a legjobb német ipari és művészi alkotások jutalmazására évente egy arany-, egy ezüst- és egy bronz-érmét, valamint „mesteri“ címeket fognak adományozni. Külön szakbizottságokat küldtek ki egyrészt a háziipar felújítására és megfelelő tervezők képzésére, másrészt a német iparművészek felsegélyezését célzó kivitel fokozására. Határozatba ment továbbá egy nagy német iparművészeti kiállítás rendezése, hogy a német munka értékes voltát a külföld előtt is dokumentálhassák.

CORDILLERA. Ez egy pompás német új luxus-hajónak a neve, mely Hamburg és Mexikó közt közlekedik. Méretre nem vetekedhetik az Észak-amerikába járó gőzhajókkal, de művészi berendezésében akármelyikkel felveheti a versenyt. A nagy német hajóstársaság, melynek parkjához tartozik, ezúttal is a helleraui műhelyt bízza meg készítésével, mely különösen a társalgó- és étkezőtermek ízléses berendezésével remekelt. Ebben főérdeme a nemrég elhunyt nagy müncheni iparművésznek, Bertsch Károlynak van, akinek tervező munkája végig kitűnő s rávall a háló- és étkezőkocsik tapasztalt és sokoldalú művész-technikusára. Alapötletét, melyet mindenütt megvalósítani igyekezett a Cordillerán, az „úszó szálloda“ ideálja, úgy azonban, hogy a társasági életben is az intim otthonosság vegye körül az utasokat.

FALI ÜVEGEZÉS. Az üveg, mint az építés új anyaga, rohamlépésében tör előre s lassan felfalással fenyegeti a régibb építőanyagokat. Ezúttal a belső építészetben való térhódításáról van szó, mely szintén jelentős. A falaknak üveggel való bevonása eleinte csak üzleti portálok külső architektúráján terjedt el, újabban pedig a lakások belsejében is sokféleképp jelentkezik. A falak üveggel való

bevonása azonban nem mozaikszerűen, vagy a csempézés technikája szerint történik, hanem úgynevezett üveggöngyölékekkel. Afféle hengerekre kell gondolnunk, mint ahogy a szőnyegek vannak felgöngyölve, és a textílalapra csupa egyenlő nagyságú négyszögletű vágott üveglap van ráragasztva. Ezeket a „rollni“-kat azután úgy kell kezelni, mint a tapétánál: a falon végig lehet vezetni, ragasztani és odatapasztani. Nagyszerű hatásokat lehet ezáltal elérni, főleg olyan helyiségekben, melyeket erős fényben akarunk tartani: lépcsőházak, fürdőszobák, hálók egyszerre világosak és barátságosak lesznek az ilyen falaktól. Az üveglapok törékenységtől nem kell tartani, de ha váratlan erős ütés éri, akkor is könnyen kicserélhető egy eltört négyszög. A könnyű moshatóság, valamint a pompás fény-, sőt színhatás (van például patinás arany alapú üvegezett szalón) nagy elterjedést és jövőt ígérnek e szép anyagnak. N.

A KIRÁLYNÉ SZOBÁJA. Azoknak, akik valaha sétáltak a Versailles közelében levő Petit Trianon parkjában, jó ismerősük a piciny kastély, melyben Mária Terézia szerencsétlen végű leánya valamikor vörhenyben feküdt, majd pedig vidám pásztorjátékokkal szórakozott. Mária Terézia egykori szerencsétlen végű leánya itt érezte jól magát és híres hálószobája, finom virágokkal faragott boiserie-vel a falakon, innen került bele a XVI. Lajos stílusát tárgyaló művészettörténeti könyvekbe. Am a háború óta meglehetősen elhanyagolt állapotban maradt a trianoni park és kastély egész környéke, melyet mostanában hozatott rendbe a francia köztársaság. A királyné egykori ágát egy másik szép régi, de restaurált ágygal cserélték ki, melynek gyönyörű mennyezetkárpicija nehéz redőkben omlik alá. Új brokátok is kerültek a falakra, melyeket egykori modellek után a híres Tassinari selyemszövő cég gazdag pompával állított ki. A drága faragásokat, amelyek a bútorok és a falak bevonását elborítják, mind megszabadították a francia biedermeier-korban rájuk kent mázolásoktól s visszaállították régi világos, friss színeiket. Az egyszerűség és a diszkrét előkelőség hangulata ül azóta az egész kastélyberendezésen.

KOFFERCÉDULÁK. A modern szállodai reklámnak egyik legkedvesebb és legolcsóbb fajtája. Értékben, haszonhajtásban ezek a tenyérnyi kis vignetták a mindenféle utazó kofferekre ragasztva, felérnek a nagy plakátok hatásával. A külföldi szállodások éppen ezért igen nagy súlyt is helyeznek rá, míg nálunk, egy-két nagy szállodát nem számítva, alig veszik igénybe. Pedig ma, amikor ezeket költünk — igen helyesen — idegenforgalmunk fejlesztésére, e párszor tíz pengőt igazán kár volna sajnálni a forgó idegenek bördjeitől. Talán, ha a szállodák maguk közömbösségükkel elhanyagolják is, az idegenforgalmi intézmények sürgethetnék az apró, esinos cédulák népszerűségét. A fontos persze itt is az volna, hogy mint minden reklámnymotatvány, ez is művész- és reklámszakember közös alkotása legyen. A koffercédulának nem elég a szálloda puzta címét feltüntetni, a helyről is kell egy-két jó szót mondania. Nem könnyű feladat már a csöppnyi terület miatt sem. Éppen

olyan fontos az is, hogy színeiben kellemes legyen ez a reklámbélyeg és hogy a papirosa minden jó tulajdonsággal rendelkezék, vagyis jól simuljon a bördönhöz és ne kapjon foltot a ragasztószertől. Ha ilyen s emellett érdekesen ízléses, akkor a bördön is, a gazdája is büszke lesz rá, mint valami utazási érdemrendre. N. P.

DÍSZPOHARAK. Mióta a svédeknek olyan nagy sikereik vannak mindenfelé az ő gyönyörűen köszörült poharaikkal, azóta új lendületet kapott az üvegdíszítő iparnak mindenféle ágazata. Véssett, maratott, köszörült poharak jelennek meg az iparművészeti kiállításokon és újra vannak gyűjtői ennek a hosszú ideig mellőzött modern iparművészetnek is. A legtöbbet talán az angol iparművészek fáradszónak ennek a népszerűsítésével, az ő díszpoharaik formailag is, a díszítménnyel is kellemes szenzációt nyújtanak a szemnek. Táncosok, orosz balletből vett jelenetek, mulatságos clownok, regatta-motívumok jelennek meg e modern üvegpoharak falán és a véssett archívumok mindig szervesen fejlődnek az edény formájából. Ez teszi őket széppé s ez teszi a mai szem számára egyedül elfogadhatóvá a véséssel díszített poharakat.

MINTASZERŰ ISKOLA. Villejuif Páris egyik külvárosa. Ott épült fel mostanában egy iskola, a legmodernebb francia építészek egyikének, Lurçat Andrénak tervei szerint. Nem is egy iskola ez, hanem az iskoláknak egész csoportja: óvoda, elemi fiú- és leányiskola. Pompás tágas, fedett folyosók veszik körül a virágos ágyakkal díszített udvart, csaknem mindenütt üveg a homlokfal, kitűnően berendezett osztályok, ebédlőtermek, laboratóriumok mindenfelé. Kécses, finom fényezett bútorok, minden asztalon eserepes vagy élővirág. Az utolsó darabig mindent Lurçat maga tervezett meg. Csak éppen a falfestmények, melyek a hófehér falakat díszítik, valók a testvérétől. Olyan fokozott hygiéne, annyi esztétikai tekintet érvényesül ebben az iskolaépületben, amennyit még a mintaszerű német iskolaépületekben is alig látni. Érdekes az is, hogy a villejuifi előljáróság, melynek többsége munkásokból áll, ezzel az építkezéssel kulturális fogékonyságának akarta a világ előtt tanujelét adni. N.

MACKINTOSH. A Studióban egy lelkes tanítvány, Charles Rennie újítja fel az öt évvel ezelőtt meghalt nagy angol építész emlékéit. A glasgowi művésziskola, melyet ő alapított és ma is működik, fennen hirdeti emlékéit ennek az angol építő- és művészzeninek, aki messze megelőzte korát egyfelől konstruktív, másfelől dekoratív tehetségével. Úgy ő, mint felesége harminc évvel ezelőtt a legfinomultabb iparművészeti ízlést jelentették, melynek a bécsi szecesszió akkori vezetői ép úgy behódoltak, mint a turini kiállítás látogatói és mint Sergej orosz nagyherceg, aki műveit Moszkvában mutatta be. Nagy könyvpublikációk jelentek meg akkoriban a tehetséges házaspár lakásberendezéseiről és sajátos, kissé csillogó, de nagyon poétikus interieurjeiről. Németországban az azóta meghalt Muthesius, a franciaíknál Mallet Stevens, a saját hazájában a Davidson házaspár volt a Mackintosh géniuszának leghuzgóbb ismer-

tetője. De talán sehol sem hagyott ez annyira mély nyomokat, mint a Wiener Werkstätte művészei, akik valóságos áhitattal ültették át egyidőben alkotásaikba a „glasgowi iskola“ finomkodó vonalait.

ÜVEGFÍÓKOK. Nemesak a német bútorigarban, hanem nálunk is teret hódítanak azok az ügyes, fogantyús üvegfíók, amelyeket konyhaszekrényekben, éléskamrák állványain, falipolcokon alkalmaznak a puhafabútorok asztalosai. Ezeket az üvegfíókat különösen egy német üvegyár állítja elő. Most ugyanennek a cégnek egy új bútorterület kínálkozik fiókjai népszerűsítésére. Ez az éjjeli szekrény. A mostani széles, csukott és nyitott polcokkal felszerelt éjjeli szekrényben van egy rész, melybe az asztalos ügyesen elrejtetheti, illetve beledolgozhatja a jó öblös üvegfíókat. Az üveg könnyen tisztán tartható és megakadályozza, hogy a szekrény magába szívja a szagokat. Különösen kórházi és szanatóriumi berendezéseknél jól be fog válni ez az újítás. N.

OROSZ EGYHÁZMŰVÉSZET. Kevesen tudják, hogy Prágában van egy rendkívül értékes tudományos intézet, mely a régi orosz egyházi művészet, a bizánci és szkíta emlékek tudományos feldolgozásával foglalkozik. Valamikor Pétervárott működött, egy nagy bizáncitudós, Kendakovnak vezetésével, aki azután a cári uralom összeomlása után Prágába tette át székhelyét. Immár nyolc éve, hogy Kendakov meghalt, de művét ma is orosz emigránsok folytatják. Az orosz ikonok, az orosz régészet, de emellett a középázsiai és szkíta emlékek kutatásának nagy műve itt folyik, szakadatlan keresés és két világrészre kiterjedő levelezés keretében. Az intézetnek igen becses francianyelvű kiadványai is vannak s kétségtelen, hogy a kínai-szkíta- és belső-ázsiai emlékek hajdankori összefüggéseinek kimutatásában nagyon jelentős szerepet játszik. Mint ilyen, a mi népvándorláskori régészetünk szempontjából is határozottan figyelemreméltó.

PÁRIZSI KALEIDOSZKÓP. Nem hiába írják és mondják, hogy Párizs a világ közepe. Lehet, hogy a geográfiában, politikában ez vitatható, ami a művészi életet illeti, úgy elvitathatatlanul az. Egy hét művészi eseményei rögtön meggyőznek erről.

A *Fischbacher*-könyvkereskedésben nemzetközi képeskönyvkiállítást találunk. A legkiválóbb és legeredetibb anyagot a japánok és oroszok nyújtják. Németország a megszokott nívót képviseli. Angliát Rackham és Dulac reprezentálják, a nem túl sikerült francia részben fotografált képeskönyvek dominálnak. Magyarország anyagából kiemelkedik Kozma Lajos: „Zsuzsa Bergengóciában“ és Jaschik Álmos „Csigabusz“ kötete.

A *Musée des Arts Décoratifs*-ban zajlik le most a legnagyobb bibliophil esemény: A „*Bibliophiles de l'Auto Club*“ részére készült *Odyssée*-kiadásban előforduló rajzokat állította ki az illusztrátor Schmidt. A könyvet a legnagyobb luxussal pergamentre nyomták. Maguk az illusztrációk Érté és Georges Barbier utánérzései, sok aranyozással, töretlen színekkel, igen mérsékelt nívót képviselnek.

A *Szenátus*-ban a „*Société de la Gravure sur Bois Original*“ rendezte három napra terjedő kiállítását „*Száz év fametszetei*“ címen. A romantikusok között egy Edouard de Beaumont vignettasorozat különösen szép. Doré szerepel sok lappal, néhány Meissonier mint meglepetés és igen nagy számban szép modern fametszetek. Különösen szépek *Laboureur* munkái.

A *Salon des Indépendants*-ban orosz képeket állítottak ki. A kiállítás igen fárasztó és zavaros. Absztrakt képektől álklasszikus aktokig minden található.

Az új francia film, mely eseményszámba megy, magas művészi foka által a Jean Renoir által rendezett „*Madame Bovary*“. A film hűségesen követi a regényt és így kissé hosszadalmas, viszont fotografiai szempontból a legszebbek egyike.

Új francia bélyegek jelentek meg, a legnevesebb művészek tervei; a legszebbeket Decaris, Daragnès és *Laboureur* készítették.

A „*Maison du Café*“ a *Place de l'Opéra* és a *Rue du 4. Septembre* sarkán új hárt nyitott, amelynek fődíszé egy igen szellemes freskó. Nagy dekoratív kompozíció narancssárga alakok kék alapon.

Az 1937. évi „*Exposition des Arts Décoratifs*“ tervei mér készülnek. Most egy új elgondolás szerint a Szajnát befödik a Trocadéro és a Champs de Mars között és ott tartanak a kiállítást. A Trocadéro közel ötven méterrel odébb kell tolni, de az ilyesmi nem döntő fontosságú! R.

BÁBEL TORNYA. Megemlékeztünk már róla, hogy az 1937-i párizsi világiállításnak legfőbb attrakciója egy 700 méter magas „világtorony“ lesz, amelynek modellje már készen van. Pers és Hughes építészek ezt a tornyot nemcsak magasság, de látni-valók tekintetében is világosodának tervezték meg. A torony természetesen vasbetonból épül. A torony egyes részeibe csakis autóval lehet közlekedni s ennek útját kigyóvonalszerűen építik ki, úgy mint az Amboise-kastély tornyához vezető utat építették ki hajdanában lovascsapatok részére. Legfölül egy csillogó kabin lesz, alatta világtorony. Lejebb gyűléstermek, majd ezek alatt technikai műtermek. Lefelé haladva egy szálloda, étterem s ezek alatt 400 autó részére való garázs következik. A tervező építészek igen sokat kísérleteztek a torony végleges formájával, mert egyrészt a szél erejével, másrészt a föld színére gyakorolt nyomáserővel kellett számot vetniök.

A CÉHBELIEK 1934 január 24-én Körösfői Kriesch Aladár emlékezetére felolvasóülést rendeztek, Csánky Dénes festőművész, a Székesfehérvári Képtár igazgatójának elnöklésével. Csánky Dénes elnöki bevezetőjében Kriesch Aladár művészi munkásságát méltatta. Kiemeli azt, hogy ő, aki a maga korában újító volt, nem kapta meg kortársaitól azt az elismerést, amelyet az ő művészi munkássága és az általa elért eredmények megérdemeltek és igazoltak volna. Az utókor azonban, amely kérelhetetlen szükség-szerűséggel teszi a mérlegre a múlt eredményeit, igazolta és igazolja az ő érdemeit és ma már 30 év távlatából úgy a szakértők, mint a nagyközönség másként ítéli meg művészi munkásságát, mint kortársai. A Céhbeliek, akiknek alapítóelnöke volt,

kötelességüknek vélik, hogy az ő művészi érdemeit a köztudatba is bevigyék.

A rövid elnöki megnyitó után Nagy Sándor, a Céhbeliek volt elnöke tartott felolvasást Kriesch Aladáról írt életrajzából. Felolvasásában főleg arra az időre tért ki, amikor ő (t. i. Nagy Sándor) Kriesch Aladárrel megismerkedett. Ez az ismerkedés abban az időben történt, mikor mindketten Rómában folytatták művészi tanulmányaikat. Nagy Sándor lebilineselő módon írja le ezt a kis nemzetközi társaságot, mely abban az időben Rómában összeverődött, elmondja a társaság életmódját, azt a szellemet, melyben életük és művészi munkásságuk abban az időben telítve volt. A művészi ideálok, a mesterségbeli kérdések a napi élet gondoljai, az átélt élmények mintegy varázsos képpé színesednek Nagy Sándor előadásában. Belátunk a művészek hitébe, törekvéseik perspektívájába, együttérzünk gondoljaikkal és együtt éljük kedves bohém élményeiket. Az élet derűje és a szegénység dacára a gondtalanság légköre árad ezekből a lapokból. Ma, a gazdasági és lelki dezoráltság napjaiban különös öröm és gyönyörűség volt hallgatni Nagy Sándor lebilineselő előadását, amely remélhetőleg könyvformában is piacra fog kerülni és értékes mű- és kortörténeti képet fog adni az akkori művészi életéről.

TROOST P. L. A német építőművészetnek nagy gyáza van; január hó 21-én, életének 55-ik évében meghalt Troost, a modern építészetnek e nagy úttörője. Lényegében a konzervatív építészgárdából nőtt ki s mindazt, ami a klasszikus nyugalmi építészetből a mai életbe átmenthető, egy finom lelkiségen átszűrve, belevitte alkotásaiba. Körülbelül a század fordulóján tűnt fel alkotásaival és Muthesiusszal együtt az elsők közé tartozott, akik a szecesszió vadhajásaitól a nyugodtabb és polgáribb lakásberendezéstílus felé fordultak. Troost további pályáján sohasem hajlott a szélsőségek felé és a pompaimádó parvenük ízlésétől éppoly távol állt, mint a háború után fellépő lakógép-technikusok dogmáitól. Egyszerűen a tér, az anyagok és a funkció által megszabott keretek között dolgozott, pátosz és édeskés hangulatok nélkül. Az elsők egyike volt, akik a német tengerhajós vállalatok megbízásából luxusgözsök installációjára kaptak megbízást és ezen a téren is pompásan tudta az ő elegáns formaérzékét a masinizmus korszerű szellemével összeegyeztetni. Alig pár hónappal ezelőtt nagy kitüntetés érte: sok jeles pályázó közt ő kapott megbízást, hogy a müncheni Haus der deutschen Kunst új palotáját felépítse. Ennek a megvalósulása előtt érte egészen váratlanul, java férfierejében a halál.

Budapest Székesfőv. szignetpályázatáról. Jaschik Álmos megvásárolt terve.

• KIÁLLÍTÁSOK •

TÁRSULATUNK KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁSA ÉS VÁSÁRA, mely 1933. évi december hó 5-én nyílt meg, 1934. évi január hó 7-én zárult, kitűnő erkölcsi és — a mai súlyos gazdasági viszonyok között — igen örvendetes, kielégítő anyagi eredménnyel is.

1933 december 5-én délután 5 órakor nyitotta meg ünnepélyes keretek között a kiállítást a M. Kir. Technológiai és Anyagvizsgáló Intézet kiállítási helyiségeiben társulatunk elnöke, dr. vitéz József Ferenc királyi herceg úr Őfensége, akit a társulat választmánya élén az elnökség fogadott. A Fenséges Urat Ligeti Miklós, a társulat alelnöke üdvözölte, s üdvözlő beszédében rámutatott arra a nagy munkára és akarásra, amelyet a társulat tagjai támogatásával a magyar iparművészet, műipar és háziipar fejlesztése érdekében végez, majd felkérte a Fenséges Urat a kiállítás megnyitására. Dr. vitéz József Ferenc királyi herceg válaszában nagy örömeinek adott kifejezést a társulat és a magyar iparművészek kitartásán és szorgos munkáján, amelynek egyik igen szép eredménye a ma megnyílt kiállítás, majd azon reményének adott kifejezést, hogy e kiállítás, is egyik mérföldköve lesz a társulatnak a nemzeti iparművészet fejlesztése érdekében követett úján. Ezek után Őfensége hosszasan megszémmelt a kiállítást, amely igen megnyerte tetszését.

A kiállítás alkalmából az installációt a társulat felrisszítette Urbányi Vilmos építő iparművész terveivel és Basilides Barna festőművész artisztikus, kedves karácsonyi tárgyú dekoratív festményeivel, amelyek igen nagy tetszést arattak.

Rendkívül sok látogatója és vásárlója volt a kiállításnak, ami a kiállított pompás anyagokon kívül annak a két művészi bábjáték előadásnak is volt az érdeme, amelyeket Büky Béla festőművész-tanár vasárnap délelőttönként ének- és zenekísérettel tartott s amely igen sok látogatót vonzott oda és a néző gyermeksergeknek nagy örömet szerzett.

A kiállítást Augustzia főhercegnő is megtekintette kíséretével s sok tárgyat vásárolt.

A mai nagy gazdasági világválság a magyar iparművészek számára is rendkívül súlyos viszonyokat teremtett. Épp ezért fektetett társulatunk nagy súlyt arra, hogy a közönség különösebb anyagi erőfeszítés nélkül juthasson művészi értékű iparművészeti tárgyakhoz s a kiállító művészek is minél nagyobb forgalmat érjenek el. A magyar iparművészet belső kvalitásainál fogva is megérdemli, hogy a közönség a legmesszebbmenő szeretettel karolja fel s a kiállítás eredménye mutatja, hogy ezen törekvésünk sikert is aratott.

HOLLAND REPRESENTATÍV GRAFIKAI KIÁLLÍTÁS A NEMZETI SZALONBAN. Mindig örömmel hallottuk és olvastunk a Magyar Rézkaroló Művészek Egyesületének külföldi kiállításairól, arról a sikersorozatról, mely e kiállításokat Európa különböző országain túl, az Egyesült Államokban és Japánban kísérte. Tudtuk, hogy e kiállítások a magyar művészegyesületekben általában

• SZAKIRODALOM •

ritka harmóniában szerveztetnek meg, mely a Magyar Rézkarcolóművészek Egyesületének oly szép erénye s mely lehetővé teszi, hogy minden kiállításon azok a művészek szerepeljenek erősebb kollektívával, akik a kiszemelt országban nagyobb sikerre számíthatnak. Tudtuk, hogy a magyar rézkarcolóművészek ma igen előkelő helyet foglalnak el a világ vezető rézkarcoló nemzetei között, mégis különös örömmel regisztráltuk azt az átütő sikert, melyet elmúlt évi hollandiai kiállításukon arattak. Mert e siker nemcsak hivatalos és sajtósiker volt, hanem szak- és publikumsiker is. Tisztában vagyunk azokkal a nagy erényekkel, melyekkel rézkarcolóművészeink rendelkeznek, ismerjük a lendületnek és egyéniségnek varázsát, de ez a siker Rembrandt hazájában, a sikernek ez a mértéke mégis meglepő volt.

Most a holland grafikusművészek viszonyozták a magyar látogatást és kiállítást rendeztek a Nemzeti Szalon újjászületett, izléses termeiben és ez a kiállítás egyben az elmúlt évi hollandiai magyar siker magyarázata is lett.

Mint a kiállítás katalógusának bevezető soraiból is olvashatjuk, a grafika a 19. században Hollandiában csak a festőművészet kísérő jelensége volt. A 17. század dicsőséges korától kezdve a grafikai művészetek hanyatlottak Hollandiában és a 19. század utolsó szakában is csak néhány nagy nevet találunk: Vincent van Gogh, mint grafikus vendég, Isäc Israels és főként a nagymester J. B. Jongkind. Technikai tökéletesség dolgában külön kiemelést érdemel Prof. Pieter Dupont, ki az amsterdami akadémián a grafika tanára. A legegényibb a mesterek közül N. Eekman, kinek néhány fametszete előtt csak csodálatunknak adhatunk kifejezést. G. Victor Apphons Röling igen finom állatkarcai, W. Jacob Rozendaal ötletes naptár-illusztráció sorozata, Hubert Levigne egy fantáziája, Harmen Meurs „Le retour“ című korzikai rajza, J. Franken PZN. fametszetei, Maurits Cornelis Escher némileg Gáborjáni Szabó Kálmánnal rokon olaszországi fametszetei és kőrajzai, Debora G. Duyvis „Ut fata trahunt“ című érdekes metszete, Hubert Bekman linoleummetszeteinek felsorolásával távolról sem írjuk le mindazokat a neveket, kiket felsorolni érdemes, de néhány kiemelkedőbb egyéniségre rámutattunk. És ezen a ponton érkezünk el a magyar grafikusok nagy hollandi sikeréhez.

Mert ez a kiállítás megmutatta, hogy a holland grafika teljes birtokában van annak a tökéletes t e c h n i k a i felkészültségnek, mely öröksége. Ez a technikai tudás talán az angolok kivételével másutt sehol sem lelhető fel ily nagy mértékben, vagy ha fel is lelhető, nem ilyen hangsúlyozott. Ez a technikai tudás itt inkább teher, mint érdem. Itt a technikai tudás oly dominál, annyira emlékeztet a tradíciókra, hogy mintegy uniformizálólag hat és a nem legerősebb egyéniségeknél teljesen kiöli az egyéniséget.

A kiállítás szép nivót jelentett, de a technikai tökéletesség csodálatán túl bizonyos egyhangúságot is. A magyar rézkarcolóművészek — a technikai ismeretek birtokában, de e tradíciók nyúge nélkül — sokkal egyénibbet, változatosabbat és tartalmasabbat alkotnak. R.

A MAGYARSÁG NÉPRAJZA. Sajtó alá rendezte Cz a k ó E l e m é r. Első kötet: A magyarság tárgyi néprajza. Írta: B á t k y Z s i g m o n d, Gy ö r f f y I s t v á n és V i s k i K á r o l y. Budapest, 1933. 1235 ábrával és egy térképpel. 436 oldal. Népművészet és iparművészet a legközelebbi rokonok s éppen azért a művészet minden egyes barátja — legyen az akár alkotó művész, avagy a műalkotásoknak szerény bámulója — kitörő örömmel s a legteljesebb elismeréssel fogadhatja csak ezt a vállalkozást. Régóta nem volt a magyar tudományos életnek ily nagyjelentőségű eseménye, mint a Magyarság Néprajzának megindulása. A magyar művészettörténeti irodalomban pedig egyenesen korszakos jelentőségű.

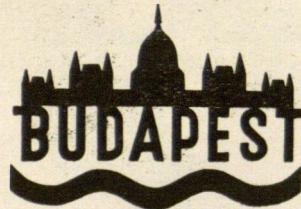
A magyar művészet csodálatos erkölcsi és szellemi értékeit jelentik népünk ethnographiai kincsei, mert a magyar nép művészeti tevékenysége több tekintetben egy teljesen zárt, a legnemzetibb motívumokból kialakított s népünk romlatlan lelkéből fakadt művészet. Éppen ezért a magyar nép ősi, tiszta formaérzékével, józan színhasználatával, keresetlen rajz-, vonal- és kompozíció megoldásával a népművészeti termékeit sokszor a költészet magasságába tudta emelni.

E csodálatos kincseknek a nagyközönség elé való tárására a magyar néprajzi kutatók legjelesebbjei fogtak össze. Mindegyikük már több évtizede nagy-sikerű és általánosan elismert tekintélyű tudósa szakmájának. Így valóban az arra reátermettekől kapjuk meg csodálatos magyar népünk ethnographiai sajátosságainak a leírását és a magyarázatát.

E nagyjelentőségű kiadvány előállítására az Egyetemi Nyomda vállalkozott s az a szerencsés személyi azonosság, mely a nyomda vezetője és a Magyar Néprajzi Társulat másodelnöke között fennáll, teszi lehetővé, hogy e mű nyomdai előállítása a mai kor teljes technikai lehetőségeivel készüljön. A rajzos és fényképes illusztrációk mellett a színes táblák egész sora teszi még teljesebbé és pompásabbá e kiadványt.

A városba szorult lakosságnak a nép egyszerű fiaitól való sajnálatos elszakadása, pusztuló árva népünknek eliparizálódása és elszegényedése miatt ethnographiai kincseink és érdekességeink hanyatlásba mentek. Veszendő népünk páratlan kincseit mentik át számunkra s ezzel mintegy második honfoglalást végeznek a Magyarság Néprajzának tudós és teljes európai felkészültséggel rendelkező írói.

Az öt kötetre tervezett mű első része a táplálkozás, a bútorzat, a fűtés, a világítás, a mesterkedés és a

Budapest Székesfőv.
szignetpályázatáról.
Dallos Hanna terve.

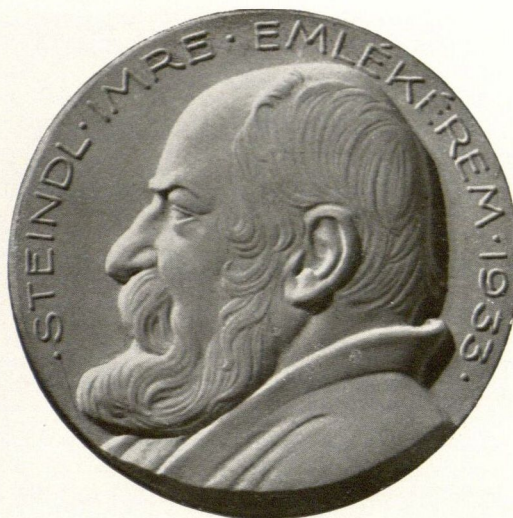
Az O. M. Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításáról. Basilides Barna festőművész dekoratív festményei. — Von der Weihnachtsausstellung der Landesgesellschaft für Kunstgewerbe. Dekorative Malereien des Künstlers B. Basilides. — From the Xmas exhibition of the Hungarian Society of Applied Art. Decorative paintings by the painter B. Basilides.

Az O. M. Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításáról. Basilides Barna dekoratív festményei. — Von der Weihnachtsausstellung der Landesgesellschaft für Kunstgewerbe. Dekorative Malereien des Künstlers B. Basilides. From the Xmas exhibition of the Hungarian Society of Applied Art. Decorative paintings by the painter B. Basilides.

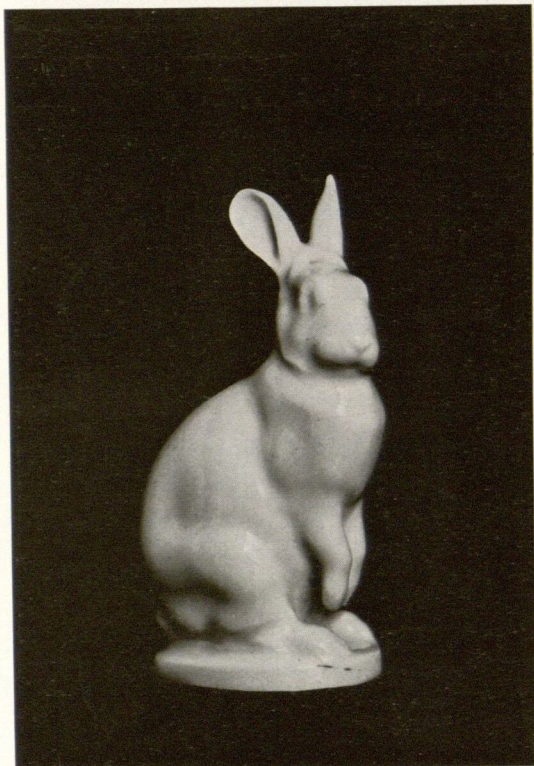

Az O. M. Iparművészeti Társulat
karácsonyi kiállításáról. Basilides Barna festőművész dekoratív festményei. — Von der Weihnachtsaus-
stellung der Landesgesellschaft für Kunstgewerbe. Dekorative Malereien des Künstlers B. Basilides. — From the
Xmas exhibition of the Hungarian Society of Applied Art. Decorative paintings by the painter B. Basilides.

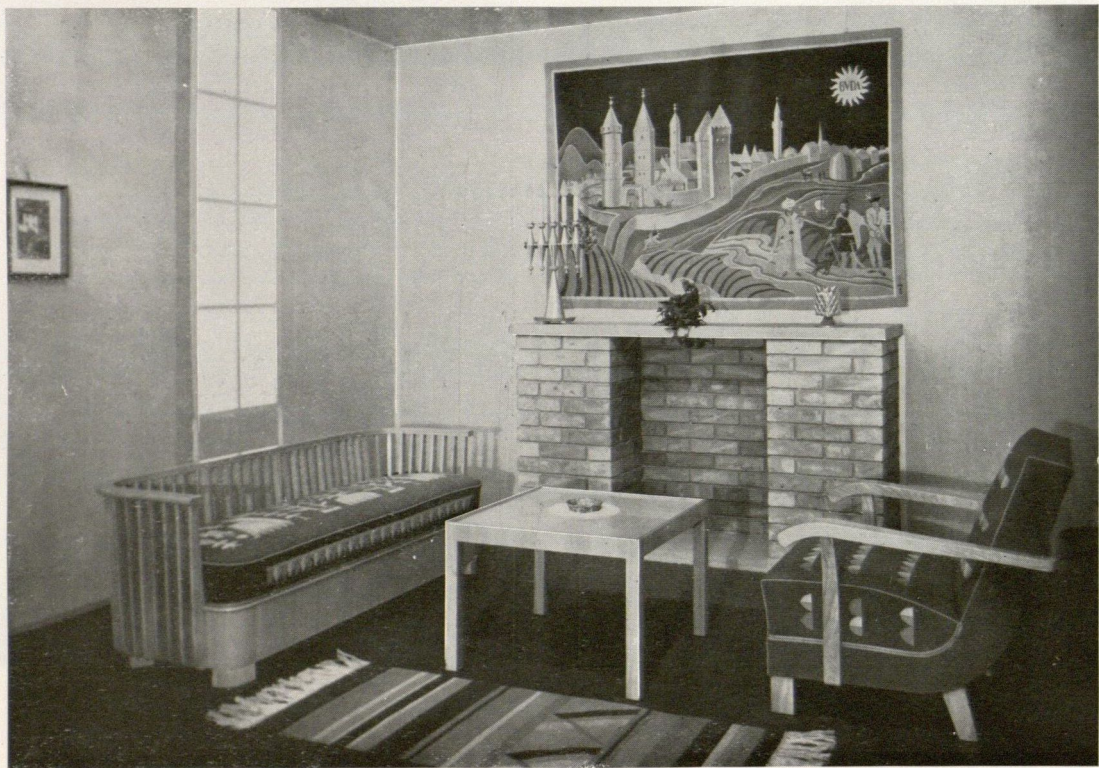
Fent balra és jobbra: A Steindl Céh emlékérmé.
Berán Lajos műve. Lent: Bölény. Hiesz Géza (Párizs) üvegszobra. — Oben links und rechts: Erinnerungs-
plakette der Zunft Steindl. L. Beráns Werk. Unten: Auerochs. Glassfigur von G. Hiesz — Left and right
above: Memorial plaquette of the Steindl-Guild, by L. Berán. Below: Bison. Glass statue by G. Hiesz.

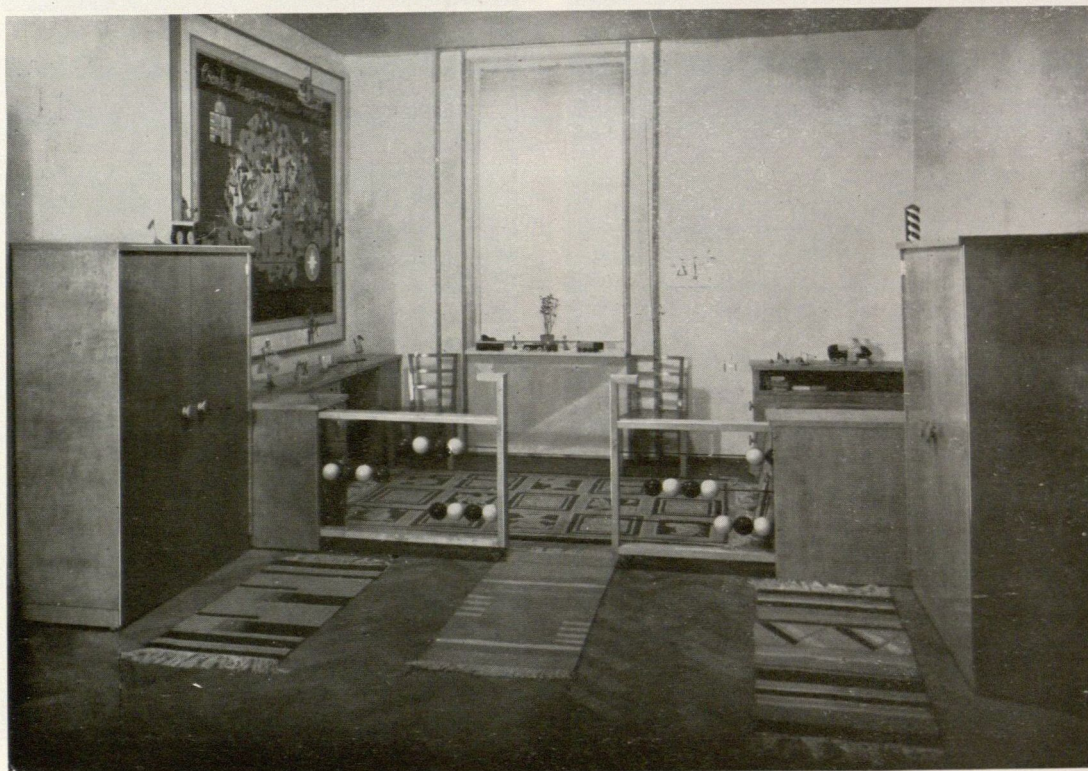
Fent balra és jobbra : Vincze Pál plakettjei. Lent balra és jobbra : Sinkó András porcellánszobrocskái.
 — Oben links und rechts: Plakette von P. Vincze. Unten links und rechts: A. Sinkós Porcellanfiguren.
 — Left and rights above: Plaquettes by P. Vincze. Left and right below: China figures by A. Sinkó.

A Székesfővárosi Iparrajziskola karácsonyi kiállításáról. Fent: Uriszoba. Tervezte Devecska Ferenc tanár. Lent: Hallrészlet. Tervezte Kórody György tanár. — Von der Weihnachtsausstellung der Hauptstädtischen Gewerbezeichenschule. Oben: Herrenzimmer. Entwurf v. Prof. F. Devecska. Unten: Detail einer Hall. Entwurf v. Prof. G. Kórody. From the Christmas exhibition of the School of Design for Applied Art of the Capital Budapest. Above: Gentleman's sitting-room. Designed by professor F. Devecska. Below: Part of a hall. Designed by professor G. Kórody.

A Székesfevárosi Iparrajziskola karácsonyi kiállításáról.
 Fent: Turistaszálló szobája. Tervezte Lakatos Arthúr tanár. Lent: Gyermekszoba. Tervezte Kórody György tanár. — Von der Weihnachtsausstellung der Hauptstädtischen Gewerbezeichenschule. Oben: Zimmer eines Touristenhotels. Entwurf von Prof. A. Lakatos. Unten: Kinderstube. Entwurf von Prof. G. Kórody. — From the Christmas exhibition of the School of Design for Applied Art of the Capital Budapest. Room in a Touristhotel. Designed by professor A. Lakatos. Below: Nursery. Designed by professor G. Kórody.

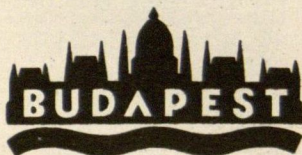
Fent balra és jobbra: Üvegablakok a Szondy-pincéből.
 Tervezte Haranghy Jenő, készítette Kopp Ferenc. Lent balra és jobbra: Részletek a Szondy-pincéből.
 Haranghy Jenő terve. — Oben links und rechts: Glasfenster aus dem Szondy-Keller. Von E. Haranghy. Unten links
 und rechts: Details aus dem Szondy-Keller. Von E. Haranghy. — Left and right above: Stained glass windows in the
 Szondy-cellar. Works by E. Haranghy. Left and right below: Parts of the Szondy-cellar. Designed by E. Haranghy.

viselet fejezetekre oszlik. A közölt adatok roppant gazdagságából is már kitűnik, hogy e mű nélkülözhetetlen mindazoknak, kik még csak a legesekélyebb kapcsolatban is állanak a művészettel.

A legnagyobb reményekkel és érdeklődéssel várjuk e nagyszabású és nagyjelentőségű vállalkozás további köteteit. Főleg azokat, melyek a magyar népies himzóművészet és a magyar keramikai emlékekről fognak beszámolni s azt, mely népünk művészetének egyéni sajátosságait s különöségeit igyekeznek egybe fogni és vázolni. MS.

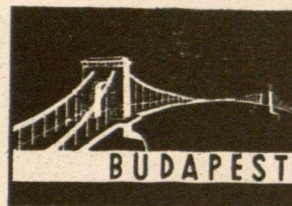
SZÖNYI OTTÓ: RÉGI MAGYAR TEMPLOMOK.

A Műemlékek Országos Bizottsága és a Magyar Könyvbarátok kiadása. Elsőrendű, hézagpótló munkát végzett Szőnyi e könyv anyagának összegyűjtésével. Bár ő maga mondja művében, hogy e könyv nem tarthat számot a monográfia névre, mégis oly hatalmas, oly gazdag anyagot dolgozott fel, amelynek közkinccsé válása a magyar kultúr- és művészettörténetben igen nagy jelentőséggel bír. A Szent István korától körülbelül 1830-ig épült magyar templomokat ismerteti művében, a templom-építés és a templomépítéssel kapcsolatos művészeteknek is minden problémáját a legalaposabban taglalva. A templom minden korban egyik legerősebb létalapja volt a művészetek fejlődésének. Nemesak az egyházak áldoztak templomokra és a templomok berendezésével kapcsolatos művészetekre, nemesak az uralkodósztályok segítették elő létrejöttüket, hanem a polgárság, a nép is hozzájárult az egyházművészet kifejlődéséhez a maga fogadalmi adományaival. Szőnyi nemesak mint architektúrális kérdést dolgozta fel az általa összegyűjtött gazdag anyagot, hanem figyelemmel volt a templomok belső berendezésére és felszerelésére is. Az egyes stílusok kibontakozását, sőt az egyes templomok stílusbeli átalakulását történelmi és vallási beállításban is fontos szempontnak tekinti. A magyarság a külföldi nemzetekhez viszonyítva, aránylag későn kezdte el templomait építeni s bár külföldi alapokon indult el, idegen behatás alatt is eredeti formákat produkált. Szőnyi a templomépítésnél nagy gondot foglalkozik a fatemplomokkal és az erődtemplomokkal is. A kis magyar falusi templomok történetét, melyek az egyszerű nép szerény életlehetőségei között jöttek létre, annak erkölcsi és szellemi haladásáról tanubizonyságot téve, — különösen érdekes módon ismerteti. A bőséges képanyagot — melyben megtaláljuk Nagymagyarország minden számottevő műemlékét — a szerző szakszerű magyarázatokkal kíséri. A magyar művészettörténetre nézve nagy nyereség Szőnyi Ottónak ez a kitűnő, gondos és nagy szorgalommal összeállított könyve, amelynek elegáns és szép kiállítása a Királyi Magyar Egyetemi Nyomda munkáját dicséri. H. L.

Budapest Székesfőv.
szignetpályázata.
Kaes Gyula terve.

Budapest Székesfőv.
szignetpályázata.
Nemes György terve.

ABETŰ DIADALA. Ez lehetne címe az előkelő „ARCHIV für Buchgewerbe und Gebrauchsgeschichte“ elmúlt évi utolsó kettős számának (1933. 11—12. sz.), mely „Rudolf Koch und sein Kreis“ címen teljes számát az Offenbacher betűvetőmesterek és körének szenteli.

Csodálatos végigtekinteni ezen a pályán, ennek eredményein és figyelni azt a térhódítást, melyet a betű, mindenkor a mű szellemének megfelelően, elért. A betűöntődék csodálatos felkészültségükkel és korhoz való alkalmazkodókészségükkel az utolsó évtizedekben a legteljesebb mértékben megfelelték minden kívánalomnak és hogy Rudolf Koch tervei után mindig új és új stílusú betűket készített az Offenbacher Klingspor-betűöntőde, ez csak természetes.

De ennél sokkal érdekesebb Koch és körének az a törekvése, hogy egy mechanizált korban újra divattá tegye az írott betűt. A szép könyv és írás szerelmesei, kiknek közel egyenlően fontos a mű tartalmának, szellemének és külső formájának harmóniája, készek áldozatok árán egyes verseket sőt egyes könyveket különleges stílusban megírni és e művek mestere, e kultusz egyik fő apostola Rudolf Koch és tanítványai.

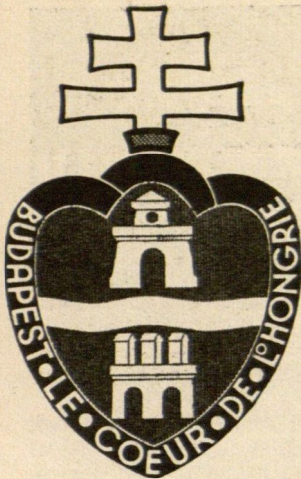
Nemesak kézzel írott diplomák, ólom- és fába metszett szövegek dús választékát találjuk itt a legkülönbözőbb stílusokban, de tisztára kézzel szőtt szöveggel mint dekorációval szőtt faliszőnyegeket, nagyjából templomi célra és ötvösmunkákat is, melyeket minden ornamentális dísznél szebben díszít a betű.

AZ „EMBER TRAGÉDIÁJA“ A SZÍNPADON.

(Írta: Németh Antal, Budapest Székesfőváros kiadása, 1933.) Különböző jubileumok szolgáltatják Budapest Székesfővárosának az alkalmat, hogy mindenkor érdekes és indokolt kultúrhistoriai kiadványokkal lépjen a könyvkiadók sorába. Most, hogy ötven éve múlt, hogy az „Ember Tragédiája“ először került színre a Nemzeti Színházban, Németh Antal alapos, adatokkal dúsan megrakott munkáját adták ki, igen izléses nyomdai kiállításban. Túl a kötet statisztikai és katalógizáló értékén bennünket legjobban az illusztrációk érdekelnek, melyek a Tragédia színpadképeinek változását mutatják, különböző rendezők keze alatt.

A legeredetibb képek határozottan a szegedi szabadtéri előadás színpadtervei, Buday György munkái, melyek karakterisztikus vonalakkal és foltokkal kívánják az egyes képek helyét érzékelteni. Úgy Baja Benedek, mint Horváth János díszletei figyelmet érdemelnek, különösen a veronai Aréna színpadi beállítása.

Nem hagyhatjuk azonban szó nélkül, hogy a

Budapest Székesfőváros szignetpályázatáról.
Végh Gusztáv terve.

kötet illusztrációs anyaga aránylag igen szerény, sőt egyoldalú. Kizárólag festett díszletterveket látunk, de egyetlen fotográfia-reprodukción sem, mely bemutatná a Tragédia képeit a magyar színpadon különböző időpontokban, jeles rendezők beállításában. Ugyanaz a pontos regisztrálás, mely a szövegben megnyilvánul, elmaradt a képanyagban, mely pedig, ha párhuzamosan haladt volna a szöveggel, nagyban fokozta volna a mű értékét és egykori képeslapokból vagy a Nemzeti Színház képgyűjteményéből kis fáradsággal összeállítható lett volna.

R. K.

HATVAN ESZTENDŐ. 1873—1933. A Hungária-Nyomda R. T. kiadványa. Elegáns, tipográfiai szempontból is nagyon szépen kiállított kis könyv. Hatvan eredményes, szorgalmas munkával eltöltött esztendő rövid összefoglalását tartalmazza. Hatvan esztendővel ezelőtt alapította Bródy Zsigmond a Hungária Nyomdat a Neues Pester Journal kapcsán s a Hungária Nyomda azóta készült kiadványai ékesen bizonyítják, mennyire kinőtt akkori feladatköréből. — Bárczy István, Lyka Károly, Kner Imre, Mikszáth Kálmán és dr. Bródy Lajos kitűnő cikkeit a gondosan összeválogatott képanyag és K. Lukács Kató rajzai kitűnően illusztrálják. Szép nyomás és gondos kiállítás dícsérik még a Hungária Nyomdának ezt a művészi kiállítású kiadványát.

GEORGE BUDAY: BOOK OF BALLADS. Gyoma, 1933. A Szegedre menekült kolozsvári egyetemi hallgatók többirányú kulturális mozgalmak sorából legtöbbit köszönhetünk a tanyai kutatásainak, a néprajzi gyűjtéseiknek és a Fialok Művészeti Kollégiuma megalapításának. Évek hosszú sora óta folytatott munkálkodásokról és jeles tevékenységeikről több sikeres kiadványban számoltak be idáig. Kiadványukat a közönség mindenkor szívesen vette s csakhamar szeretetbe fogadta. A hivatalos elismerés sem késett soká, mert a szegedi Havi Boldogasszony-búcsúról készült metszetsorozatukat a Bibliophil Társulat kitüntetésben is részesítette.

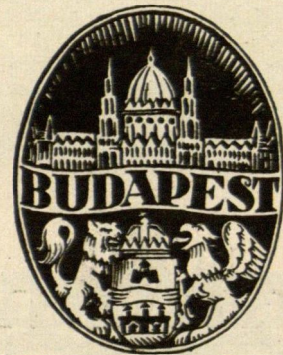
E sikerek ösztökölték a szegedi Fialok Művészeti Kollégiumát arra, hogy legjelesebb mesterüknek, Buday Györgynek eddigi működéséről és tevékenységéről nagyobb beszámolóban lépjen a közönség elé.

Buday György a Balladák Könyvében foglalta össze és adja művészetének szintézisét. Az angol nyelvű publikáció világosan elárulja, hogy beszámolója már nem csupán a magyar közönségnek szól, hanem az egyetemes művészet porondján is igyekszik azzal babérokat szerezni. Buday György művészetét jól ismerjük s becsüljük. Kis Kalendárium illusztrációi s könyvdíszei, fametszetei megragadták s megkapták a magyar műszeretők szívét, mert valóban bájosan és ügyesen tudja közvetíteni a magyar tanyavilág és alföldi népünk romantikáját, romlanságát, fájalmát és sokszor tragikus elesettségét. Ez a folklorisztikus zamat és levegő újszerűséget adott műveinek s ez nyitotta meg az olvasók és a művészetrajongók szívét. De most, midőn az alföldi magyarság naiv világánál tovább is igyekszik menni s nagyobb feladatokba vágja a fejszóját, — a nagyra való hivatottság mellett — látni, hogy fametsző művésze még nem véglegesen megoldott. Tömörkényi és Móra műveiből legnemzetibb kincseink közé soroljuk az alföldi tanyavilág Halbör Förfeteg Jánosait és Vizenjáró Andrásait. Budaynál a magyar rög egyszerű fiai egész más ábrázolásban jelennek meg: révült, szomorú figurák, a művész szinte keresi a döbbenetést.

Buday nagy invenciójú művész, formakifejezései pazar gazdagságban nyilvánulnak meg. Kétségtelen, hogy szorgalmas munkával és továbbképzéssel művészeink jelesei sorába emelkedik.

• PÁLYÁZATOK •

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS SZIGNETPÁLYÁZATA. Ritkán nyílik alkalom fenntartás nélkül kedvezően írni pályázatokról, mert azok kírása egyrészt, eredménye másrészt rendszerint a legnagyobb esalódást okozza. Így tehát különös öröm Budapest Székesfőváros szignetpályázatával foglalkozni, mert ez a pályázat példaadó minden tekintetben. Ez a pályázat legékesebb bizonyítéka annak a gyakran hangoztatott ténynek, hogy zava-

Budapest Székesfőváros szignetpályázatáról.
Hj. Richter Aladár terve.

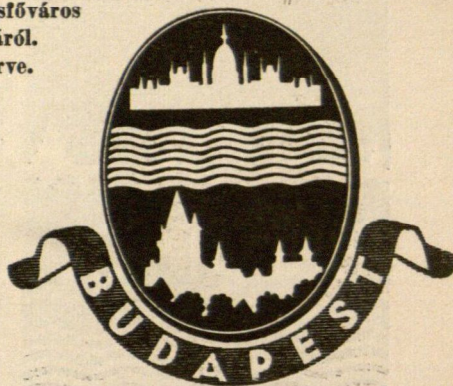
rosan kiírt pályázatok eredménytelensége nem a művészeti felkészültség hiányán múlik, hanem a kiírókon. A nem kellő gonddal körülírt pályázatok csak eredménytelenek lehetnek, mert nincs az a legkiválóbb művész, ki helyes művészi választ adjon egy zavarosan feltett kérdésre.

Ez a pályázat úgy kiírásának kiválóan megfogalmazott pontjaival, a művészi munkáért nyújtott kellő ellenszolgáltatással és zsűrijének megközelíthetetlen pártatlanságával alkalmas volt arra, hogy felélessze a pályázatban való részvételi kedvet legjobb művészeinkben is és az eredmény fényesen igazolta a kiírók eljárását.

Mi volt a feladat? Szó szerint idézem itt a művészekhez intézett pályázati felszólítás idevágó részét, hogy mindazok, kik pályázatot szándékoznak valaha is kiírni, a világos kiírás mintapéldáját olvashassák!

„Minden propaganda-tevékenységnél elsőrangú szerepet játszanak az olyan állandó jelvények (közhasználatú szóval szignetek), melyek a hirdető fél nevének vagy névbetűinek közlése mellett annak valamilyen jellemző tulajdonságát tömören és kifejezően jelenítik meg és ezzel azt visszatérően az emlékezetbe idézik. Városok idegenforgalmi propagandájukban ezt ügyesen kihasználták és valamely jellemző épület sommás képével, egy jellegzetes részlet összefoglaló ábrájával meg-megújuló emlékképpé keltésére alkalmas jelvényt alkottak, mely, rendszeresen alkalmazva, sokféle felhasználásban kapja meg a szemlélő figyelmét s juttatja az illető helyet újból és újból eszébe. Budapest székesfőváros is több ízben érezhette már hiányát egy ilyen jelvénynek, ami azonban eddig nem állott rendelkezésére. Most, kísérletképpen, zártkörű pályázat útján kívánjuk egy, az előadott célnak megfelelő, művészi tekintetben elsőrangú jelvénytervet megszerezni. A jelvény helyes megoldásának feltételei egyrészt nagy tömörség szembeötlő érdekesség és kifejezőkészség, másrészt előkelő nyugalom, tetszetős összkép és könnyű nyomdai előállítás. A jelvényben Budapest névnek szerepelnie kell. Egyébként a jelvény megoldása a művész szabadságában áll, kívánatosnak látszik azonban a székesfőváros képéből valamely jellegzetes vonás

Budapest Székesfőváros
szignetpályázatáról.
Kner Albert terve.

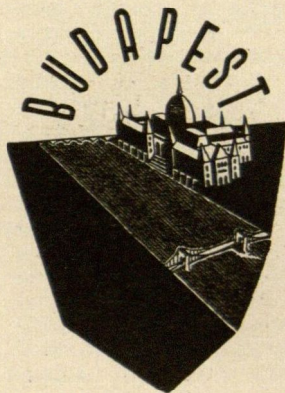

kiragadása és a jelvényen — a célnak és az előadásmódnak megfelelő átdolgozásban — való felhasználása. Ez a jellegzetes vonás első sorban a d u n a i, különleges fekvés hangsúlyozása lehet, természetesen inkább jelképes, vagy stilizált formában. A részletek visszaadása helyett nagyvonalú összefoglalás, — ábrázoló természetkép helyett a tényleges adottságoknak a benyomás fővonásaira szorítókozó jelzése, — tudatos elhagyás és kiemelés a vezető szempontok a tervek elkészítésénél.“

Ezek voltak a művészi célkitűzések. Az anyagi rész nyugati üzleti morált tükröz. A zártkörű pályázaton névszerint felhívott tizennégy művész mind egyike 150 pengő munkadíjmegettérítésben részesült, míg a díjnyertes szignetet külön 300 pengővel honorálták.

A pályázaton betűrendben a következő művészek vettek részt: Bortnyik Sándor, Csemiczky Tihamér, Dallos Hanna, Csabai Ékes Lajos, Haranghy Jenő, Jaschik Álmos, Kaesz Gyula, Kner Albert, Kozma Lajos, Lesznai Anna, Nemes György, Reiter László ifj. Richter Aladár és Végh Gusztáv.

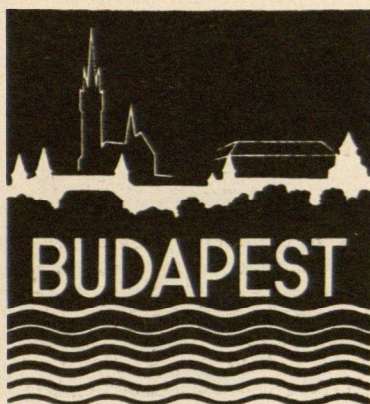
A beérkezett tervek közül a zsűri a díjat egyhangúlag K o z m a L a j o s n a k ítélte. Ez az ítélet mindenütt a legjobb fogadtatásban részesült. Kozma Lajos grafikai munkásságában igen jelentős teret foglal el a szignet és talán egyetlen grafikusművészünk sem foglalkozott oly behatóan az alkalmazott grafikának ezen ágával, mint Kozma. Szignet-könyve (Kner-kiadás, 1925), mely 50 szignetjét foglalja magában, az ő sokoldalúságának ékes bizonyítéka. Budapest szignetje oldotta meg leg-tökéletesebben a kitűzött feladatot és egyszerűségében, nagy kifejezőerejével, zártságával leg-alkalmasabb arra, hogy a székesfőváros minden nyomtatványán elfoglalja méltó helyét és szolgálja mindjobban fejlődő idegenforgalmunkat. R. K.

Budapest Székesfőváros
szignetpályázatáról.
Csabai Ékes Lajos terve.

AZ EX-LIBRIS-PÁLYAZAT EREDMÉNYE. Alábbiakban számolunk be a Magyar Könyvbarátok Diariumának társulatunk útján kiírt ex-libris-pályázatának eredményéről.

A pályázatra, amely 1933. évi december hó 1-én járt le, 58-an küldöttek be összesen 348 darab pályamunkát. A társulat bíráló bizottsága a sok sikerült terv közül a következőknek adta ki a pályá-

Budapest
Székesfőváros
szignet-
pályázatáról.
Bortnyik Sándor
terve.

díjakat: 20—20 pengőt nyertek Szücs Pál „Közös I.” és „Közös II.” jellegű tervei, Tálós Gyula „Hímés” jellegű terve, Petry Béla „Virágzás” jellegű terve és Örkényi István „HÓ—BÁ” jellegű terve. Ezenkívül a Magyar Könyvbarátok Diariuma 10—10 pengőért megvásárolta Szimán Imre „Az ő nevében” jellegű 2 darab tervét, ifj. MakkJózsef „Könyvbarát” jellegű tervét és Gombár András „Y” jellegű 2 darab tervét.

A díjat nyert tervek a Királyi Magyar Egyetemi Nyomda Kossuth Lajos utcai könyvesboltjában kerültek bemutatásra.

• T Á R S U L A T I • • K Ö Z L E M É N Y E K •

SZABLYA JÁNOS BÉCSI ELŐADÁSA. A magyar iparművészet és háziipar számára igen értékes propaganda volt az az előadás, amelyet társulatunk ügyvezető elnöke, Szablya János tartott a bécsi Magyar Gazdasági és Társadalmi Egyesületben annak meghívására, f. évi január hó 25-én „A magyar iparművészet és háziipar kulturális és gazdasági jelentősége” címen.

Az előadótermet szűfölszigetig megtöltő előkelő közönség körében az osztrák kormány képviselőjében megjelent dr. Rannischer miniszteri tanácsos, dr. Nelky Jenő magyar követ és meghatalmazott miniszter képviselőjében dr. Garzuly Béla követségi titkár, a bécsi Iparművészeti Iskola képviselőjében Ankerr professzor, Lux Vilmos, a bécsi magyar idegenforgalmi iroda igazgatója, továbbá sok művész és újságíró.

Az 50 vetített képpel kísért előadásnak bevezető részében az előadó a magyar iparművészet és háziipar fejlődéséről történelmi áttekintést adott, azt a nehéz, de szép kulturális feladatkört hangsúlyozván, amelyet a magyarság ezer esztendő óta tölt be a kelet és nyugat közé ékelve. Szent István, Mátyás király, Mária Terézia korának magasértékű iparművészeti és az ősi háziipari emlékek, színdús erőforrásaiból sok értékes alkotás

adódott. A főtörekvés még az újabb kozmopolitikus irányzatok mellett is arra irányul, hogy a nemzeti jellel megóvassék. A magyar népművészet és háziipar olyan tüneményesen szép alkotásokkal rendelkezik, hogy azok hasonló kvalitásban másutt alig lelhetők fel. Modern iparművészetünk és háziiparunk törekvéseinek ismertetése után kitért még azokra a nagyjelentőségű működési eredményekre, amelyeket az Országos M. Kir. Iparművészeti Múzeum és az Országos M. Kir. Iparművészeti Iskola ért el. Végül azokról az eredményes gyakorlati intézkedésekről számolt be, amelyeket a magyar iparművészet és háziipar fellendítésére dr. Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszter megbízásából hajtott végre az Országos Magyar Iparművészeti Társulat és előadását azzal fejezte be, hogy „Minden nép legmaradandóbb ténye az a munkásság, amelyet saját nemzeti kultúrája és az egyetemes emberi kultúra érdekében fejt ki!”

Az érdekes előadást a nagyszámú közönség zajos tapsal jutalmazta. A vendéglátó egyesület nevében dr. Forbáth Léo elnök, az osztrák kereskedelmi minisztérium nevében dr. Rannischer miniszteri tanácsos mondott az előadónak meleg köszönetet.

A TÁRSULATUNK KEBELÉBEN FOLYTATOTT MUNKA fontosabb eseményeiről az alábbiakban számolunk be.

1933 november hó 6-án az igazgatóság tartott ülést Seenger Béla elnöklésével, amelyen Schober József, Seenger Béla, Szablya János, Végh Gyula és Deák István mérnök vettek részt. Seenger Béla elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Deák István mérnök ismertette a háziipari ügyeket. Jelentést tett a kapuvári kiszállásról, ismertette Vrana Erzsébet jelentését és tapasztalatait a bari kiállításról, valamint jelentést tett a legutóbbi szakmai értekezletekről. Elnök határozati-lag mondotta ki, hogy az igazgatóság a jelentést egyhangúlag tudomásul veszi és elfogadja. Ezután Szablya János ügyv. alelnök ismertette a kaposvári kiállítás megnyitását, amelyen a társulat tagjai mintegy negyvenen vettek részt. A kiállítás, amely igen jól sikerült, a kaposvári polgármester, dr. Vétek György nyitotta meg. Elnökünk József Ferenc főherceg ő fensége is leutazott a megnyitásra és magas megelégedését fejezte ki a kiállítás felett. A kiállítást Zrinszky József okl. építő iparművész tervezte és rendezte. Az igazgatóság a jelentést egyhangúlag tudomásul vette és elfogadta. Schober József, a gazdasági bizottság elnöke a záró pengők ügyében tett jelentést és ismertette az erre vonatkozó tervezetet. Kérte, hogy ő és Szablya János bizassanak meg a tervezet végleges kidolgozásával. Az igazgatóság ehhez hozzájárult. Elnök javaslatára az igazgatóság a M. K. Külkereskedelmi Hivatal propagandabizottságába Szablya János ügyvezető alelnököt delegálta tagul. Végh Gyula bejelentette, hogy az Iparművészeti Múzeum helyiségeit, amelyekben a társulat tavasszal kiállítást szándékozik rendezni, márciusban 2 hétre kiadta már. Javasolja, hogy a társulat egyezzen meg az illetőkkel. Tudomásul szolgál

Elnökök ezekután, több tárgy nem lévén, az ülést bezárta.

1933 november hó 21-én az igazgatóság tartott ülést, amelyen Seenger Béla elnököt. Jelen voltak: Lakatos Arthur, Ligeti Miklós, dr. Pacher Béla, Szablya Frischauf Ferenc, Szablya János, Végh Gyula, Wälder Gyula, Deák István mérnök és Helbing László titkár.

Seenger Béla elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Deák István mérnök a háziipari ügyeket ismertette. Jelentette, hogy megállapodás történt a nyersanyag-akció ügyében, olcsóbb szövőfonal szállítására, valamint a grenadinakcióval kapcsolatban, a grenadin árának leszállítására. Jelenti, hogy f. hó 19-én bizottságilag Mezőkövesden voltak, ahol a kereskedelemügyi és kultuszminisztérium kiküldöttje is jelen volt. Az értekezlet megtárgyalta az ottani aktuális kérdéseket és a tárgyalások alapján kísérletek fognak megindulni a műselyem kiszorítására. Jelentést tett a minisztérium részéről véleményezés végett leérkezett kérvények elintézéséről. Elnökök, többek hozzászólása után, határozatilag mondotta ki, hogy az igazgatóság a jelentést elfogadja és tudomásul veszi. Helbing László titkár ezekután a folyó ügyeket ismertette. Jelentette, hogy a TESz magyaros ruhapályázatának zsűrijébe az elnökség Szablya János ügyvezető alelnököt delegálta. Jelentést tett a kultuszminisztérium részéről beérkezett segélyekről és felolvasta a társulat részéről kiküldött üdvözlő levelekre érkezett válaszokat. Jelentette, hogy a Magyar Iparművészet papírszükségletének fedezésére a társulat 20.000 ív papírost rendelt. A tárgysorsjáték ügyében a pénzügyminisztériumba kérvényt adtunk be. Elnökök többek hozzászólása után határozatilag mondotta ki, hogy az igazgatóság a jelentést tudomásul vette és elfogadta. Lakatos Arthur, a kiállítási bizottság elnöke, a kaposvári kiállítás eredményéről tett jelentést és ismertette a kiállítás anyagi eredményét. Jelentette továbbá, hogy a karácsonyi kiállítás december hó elején fog megnyílni. A meglévő installációt Basilides Barna festőművész dekoratív karácsonyi tárgyú festményeivel fogják felfrissíteni, s a kiállításba néhány nagyobb céget is bele fognak vonni. Elnökök határozatilag mondotta ki, hogy a jelentést az igazgatóság elfogadja és tudomásul veszi. Lakatos Arthur javaslatára az igazgatóság köszönetet mondott a kaposvári kiállítás rendezése és szervezése körül kifejtett munkájáért Zrinszky Józsefnek, Ligeti Miklós javaslatára pedig Lakatos Arthurnak és Szablya Jánosnak, akik a megtiszteltetést meleg szavakkal köszönték meg.

Szablya János ügyvezető alelnök jelentette, hogy a mintakiállítás az Andrássy-úti kiállító helyiségekben f. hó 15-én ünnepélyes keretek között megnyílt. A MIOE kezdeményezésére az iparművészekkel szakmai értekezleteket fog a társulat tartani. Ezen értekezletekre az érdekképviseletek 3—3, az iskolák pedig 2—2 tagot fognak kiküldeni. Jelentette, hogy az ötvösökkel és nemesfémiparosokkal történt megállapodás után a meglévő serlegterveket elkészítésre kiadtuk. Jelentette, hogy a tavaszra tervezett iparművészeti kiállítás

installációjára a minisztériumoktól fog a társulat segélyt kérni. Majd ismertette a társulat október 31-ikével eredménykimutatását. Többek hozzászólása után elnökök határozatilag mondotta ki, hogy a jelentést az igazgatóság elfogadja és tudomásul veszi, majd, több tárgy nem lévén, az ülést berekesztette.

1933 november hó 28-án a társulat választmánya tartott ülést Seenger Béla elnökletével, amelyen megjelentek Bodon Károly, Bodonyi Jenő, Fischer Zsigmond, Gerenday Antal, Grabowiczky Leon, Hosszú István, dr. Hüttl Dezső, M. Kiss Erzsébet, Lakatos Arthur, Majoros Károly, Ohmann Béla, dr. Pacher Béla, ifj. Richter Aladár, Szablya Frischauf Ferenc, Schober József, dr. báró Szalay Gábor, dr. Szalai Emil, Szabó Rezső, Zrinszky József, Helbing László titkár és Deák István mérnök.

Seenger Béla elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Napirend előtt bejelentette, hogy Hosszú István, a választmány tagja, a kereskedelemügyi miniszter elismerésében részesült és ez alkalommal melegen üdvözölte őt. Hosszú István az üdvözlést meleg szavakkal köszönte meg. Ezekután Helbing László titkár ismertette a folyó ügyeket. Jelentést tett a társulati államsegélyek ügyéről. Jelentette, hogy a MIOE-től 10 darab vándorvitrint és a hozzátartozó szerelvényeket vettünk át. Jelentette, hogy a társulat Lady Chilstont tiszteletbeli tagjává választotta és ez alkalommal neki díszoklevelet nyújtott át. A társulat üdvözlő látogatását Lady Chilston a társulat irodájában viszonzta. Jelentette, hogy az ötvös- és nemesfémipar fellendítése ügyében több értekezlet volt, a beszerzett serlegterveket elkészítésre kiadtuk és lépéseket tettünk egyéb tervek beszerzésére is. Jelentette, hogy a társulat ezévi tárgysorsjátéka alkalmával 500 pengő értékű tárgy fog kisorsoltatni. Jelentette, hogy a karácsonyi kiállításra a kereskedelmi minisztériumtól kedvezményes vasúti igazolványokat kértünk. Ismertette a névsorát azoknak, akik a társulat üdvözlő leveleire válaszoltak. Jelentette, hogy a Nemzeti Munkahét alkalmából megnyitottuk az Andrássy úti állandó mintakiállítást, f. hó 15-én, ünnepélyes keretek között. A megnyitáson a kereskedelemügyi miniszter nevében Girardi István miniszteri tanácsos. a kultuszminiszter nevében pedig Tihamér Lajos miniszteri tanácsos jelentek meg. Jelentette, hogy a Székesfőváros által a társulat útján kiírt lakás-

**BUDA
PEST**

Budapest Székesfőváros szignetpályázatáról.
Balról Kaesz Gyula, jobbról Csemiczky Tihamér terve.

művészeti tervpályázat október 16-án járt le. A tervek az Iparművészeti Múzeumban voltak kiállítva. A Székesfőváros 8 darab 200 pengős díjat adott, amelyeket ifj. Szabó István, Rákos Pál, Bakos István, Minár Pál, Fábry Pál, Vass Béla, Tólos Gyula és Gábel Frigyes nyertek el. Dícséretet kaptak: Schaefer Ferenc, Juhász László, Csavlek András és Szabó Gyula. A Székesfőváros ezenkívül még 4 darab 200 pengős díjat fog adni a négy legjobban kivitelezett szoba készítőjének. Jelentést tett a társulat taglétszámáról és jelentette, hogy a legutóbbi választmányi ülés óta heten léptek a társulat tagjai közé. Elnök többek hozzászólása után határozatilag mondotta ki, hogy a jelentést a választmány tudomásul veszi és elfogadja és az újonnan jelentkezetteket a társulat tagjai sorába felveszi.

Ezek után Deák István mérnök tett jelentést a háziipari ügyekről. Ismertette Vrana Erzsébet tapasztalatait és jelentését a Bari-i vásárról. Jelentést tett a kapuvári kiszállásról, amikor is az ottani csipketermelés lehetőségeit tanulmányozták. Jelentette a grenadinruhákat készítő házi iparosokkal tartott szakmai értekezlet eredményét, a nyersanyagok ügyében tartott értekezlet eredményét, melyen megállapodás történt olcsó szövőfonal gyártására és ismertette az olcsó grenadinakció folytatását. Jelentette, hogy 19-én Mezőkövesden tartottak — a minisztériumok képviselőinek és az érdekelteknek bevonásával — helyszíni szemlét, melynek egyik eredményeként kísérletek fognak megindulni a műselyemfonál kiszorítására. Ismertette a kereskedelemügyi minisztériumtól az 1934. évre szóló háziipari segély iránti kérvényt. Ismertette a kereskedelemügyi minisztériumból véleményezést végett leérkezett kérvényeket és elintézésüket. Elnök, többek hozzászólása után, határozatilag mondotta ki, hogy a választmány a jelentést elfogadja és tudomásul veszi. Ezek után Schöber József, a gazdasági bizottság elnöke ismertette a társulat anyagi helyzetét. A pénzügyek vitelénél a takarékosagra igen nagy súlyt fektettek. Jelenti, hogy eddig az összes tételeknél megtakarítás mutatkozik. Elnök határozatilag mondotta ki, hogy a választmány a jelentést tudomásul veszi és elfogadja. Lakatos Arthur, a kiállítási bizottság elnöke, jelentésében a november 5-én megnyílt kaposvári kiállítás ügyéről tett jelentést. A város és megye képviselői igen nagy segítségünkre voltak a rendezésnél s az installáció is igen jól sikerült. A leküldött anyag igen jó volt s az anyagi eredmény is kielégítő. A megnyitás ünnepélyes keretek között folyt le. A kiállítást dr. Véték György kaposvári polgármester nyitotta meg s a megnyitásra elnökünk, dr. vitéz József Ferenc kir. hereg ő fensége is leutazott. A MÁV ez alkalomból filléres vonatot indított s környékről is kedvezményes jegyekkel lehetett felutazni a kiállítás tartama alatt. Javaslatára a választmány jegyzőkönyvileg mondott köszönetet a kiállítás rendezőjének, Zrinszky Józsefnek. Elnök javaslatára választmány jegyzőkönyvben mondott köszönetet Lakatos Arthurnak és Szabó Jánosnak a kiállítás rendezése és szervezése körül végzett munkájukért. Ezekután

Lakatos Arthur jelentette, hogy a karácsonyi kiállítás december elején fog megnyílni a Technológián. A meglévő installációt Basilides Barna dekoratív karácsonyi tárgyú festményeivel fogják felfrissíteni. Jelentette továbbá, hogy a tavaszi lakásművészeti kiállítás rendezését Györgyi Dénes vállalta. Ekiállítás az Iparművészeti Múzeumban lesz. A lakásművészeti pályázat alkalmával díjat nyert tervek a lehetőséghez képest kivitelezni fogják. Ifj. Richter Aladár sajtóbizottság felállítását javasolta. Többek hozzászólása után elnök kimondotta a határozatot, hogy a jelentést a választmány elfogadja és tudomásul veszi és hogy a sajtóbizottság ügyével a legközelebbi propaganda-bizottság fog foglalkozni. Ezekután titkár felolvasta a kiállítási szabályzat módosítási javaslatát, amelyet a választmány, többek hozzászólása után, elfogadott. Ezzel kapcsolatban elnök határozatilag mondotta ki, hogy a társulat közegeinek hibájából eltört vagy megsérült tárgyaknak csak maximálisan a nettó értékük 60%-ig vállal anyagi felelősséget. Majd Schöber József ismertette a Magyar Iparművészek Boltja Kft. ügyét. Bejelentette, hogy ő és Wälder Gyula, akik a Bolt felügyelőbizottságának tagjai voltak, tagságukról lemondottak. Elnök többek hozzászólása után határozatilag mondotta ki, hogy Schöber József és Wälder Gyula lemondását a választmány elfogadja és hogy képviselőjét esetről esetre fogja az ülésekre kiküldeni. Majd, több tárgy nem lévén, az ülést berekesztette.

1933 december hó 1-én a társulat propaganda-bizottsága Wälder Gyula elnöklésével ülést tartott, amelyen résztvettek Bodor Aladár, Bokros Ferenc, Grabowiczky Leon, Lakatos Arthur, Horváth Béla, Nádler Róbert, Végh Gusztáv és Helbing László titkár.

Wälder Gyula elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Helbing László titkár bejelentette, hogy a mai ülés tárgya a karácsonyi kiállítás propagandaügyeinek megbeszélése és felkérte a jelenlevőket, hogy ismertessék ezirányú gondolataikat. Lakatos Arthur bejelentette, hogy eddig mely intézkedések történtek a karácsonyi kiállítás ügyében. Belépődíj nem lesz, s a tagoktól körlevélben fogják kérni a kiállítás támogatását. Bábjátékelőadásokat is fognak tartani. Grabowiczky Leon javasolta a rádióban leadatni a kiállítás programját. Bodor Aladár ismertette a nyári kiállítás propagandájának tanulságait. Javasolta az újságpropaganda megszervezését, a Fremdenzeitungban is kellene hirdetni és a Magyar Iparművészetet a kávéházakban és szállodákban is kellene terjeszteni. Végh Gusztáv betűsplakátok kiakasztását javasolta a kávéházakban és éttermekben. Titkár bejelentette a választmány határozatát a sajtóbizottság felállítására vonatkozólag, amelyet a propaganda-bizottság a magáévá tett. Elnök javasolta, hogy a propagandabizottságot az elnökség saját hatáskörében állítsa fel. Bodor Aladár divatrevü és zeneelőadás rendezését javasolta a kiállításon. Ajánlotta, hogy magasállású személyeket hívjon meg a társulat a kiállításra. Lakatos Arthur javasolta körlevél útján meghívni az iskolákat a

kiállításra. Köszönetet mond a kiállítási bizottság nevében a propagandabizottságnak a segítségért és kéri további támogatását. Elnök határozatilag mondotta ki, hogy az elhangzott javaslatok a lehetőséghez képest kivételre kerülnek s ezek után több tárgy nem lévén, az ülést berekesztette.

1933 december hó 4-én a társulat bíráló-bizottsága Helbing Ferenc elnöklésével ülést tartott, amelyen megjelentek Lakatos Arthur, ifj. Richter Aladár és Helbing László titkár.

Helbing Ferenc elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Bejelentette, hogy a mai ülés tárgya a karácsonyi kiállításra beküldött kiállítási anyag felülbírálat. Felkérte a tagokat, hogy a beküldött anyagot tekintsék meg. Ezek után a bizottság tagjai a beküldött kiállítási anyagot gondos és lelkiismeretes munkával átvizsgálták és a művészi és kiviteli szempontból meg nem felelő anyagot kiselejtezték. Elnök a bizottsággal egybehangzóan megállapította, hogy nagyon kívánatos volna, ha a kiállítók a karácsonyi kiállításokra nemcsak a napi forgalomban levő tárgyakat küldenek be, hanem szebb és értékesebb kiállítási darabokkal is, hogy a kiállítások színvonala megfelelően emelhető legyen.

1933 december hó 12-én az igazgatóság és gazdasági bizottság Seenger Béla elnöklésével ülést tartott, amelyen jelen voltak Lakatos Arthur, Ligeti Miklós, dr. Gulden Gyula, Szablya Frischauf Ferenc, Szablya János, Helbing László titkár és Deák István mérnök.

Seenger Béla elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Helbing László titkár jelentette, hogy Miklós Andor, halála alkalmából a társulat részvétiratot küldött az Est-lapok szerkesztőségének. Jelentette, hogy a M. Kir. Külkereskedelmi Hivatal a karácsonyi installáció visszaállításához 50 pengővel járult hozzá. A Magyar Könyvbarátok Szövetsége által a társulat útján kiírt ex-libris-pályázaton 58-an vettek részt. A Pozsonyi Iparművészeti Iskola tiszteletpéldány küldését kéri. Jelentette, hogy gróf Hadik János özvegyének részvétiratot küldöttünk. A Szabolcs vármegyei Bessenyei-Kör kéri, hogy a legközelebbi vidéki kiállítást Nyíregyházán rendezze a társulat. Elnök, többek hozzászólása után, határozatilag mondotta ki, hogy a jelentést az igazgatóság tudomásul veszi és elfogadja. Ezek után Deák István mérnök ismertette a háziipari ügyeket. Bejelentette, hogy Haymerle bárónó elszámolt a bécsi mintaraktárba küldött anyag értékével az elmúlt eszaka hónap után. Majd ismertette a kereskedelemügyi minisztérium által véleményezés végett leküldött kérvényeket. Jelentette, hogy a zárolt pengő felhasználására indított akciónk rövidesen elintézését fog nyerni. A legutolsó igazgatósági ülés óta 2 szakmai értekezletet tartottak. Lakatos Arthur, a kiállítási bizottság elnöke jelentette, hogy a karácsonyi kiállítást december 5-én ünnepélyes keretek között nyitotta meg elnökünk dr. vitéz József Ferenc ő fensége. A kiállítást Augusztá királyi heregegasszony is megtékin-tette, aki több tárgyat vásárolt. A kiállítás igen nagy érdeklődésnek örvend. Vasárnap Büky Béla

bábjátékelőadást tartott a Technológia előadó-termében. Elnök, többek hozzászólása után, határozatilag mondotta ki, hogy az igazgatóság és gazdasági bizottság a jelentéseket tudomásul veszi és elfogadja, majd, több tárgy nem lévén, az ülést bezárta.

1934 január hó 16-án az igazgatóság és gazdasági bizottság Szablya János elnöklésével ülést tartott, amelyen résztvettek Bodon Károly, Feyér Gyula, dr. Gulden Gyula, Lakatos Arthur, Seenger Béla, Deák István mérnök, Helbing László titkár, valamint Györgyi Dénes és Urbányi Vilmos, mint meghívottak.

Szablya János elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Bejelentette, hogy a legközelebbi választmányi ülést f. hó 23-án fogják megtartani. Helbing László titkár ismertette a folyó ügyeket. Jelentette, hogy a háziipari ügyek vezetését Fritz Géza miniszteri tanácsos helyett báró Kruchina Károly miniszteri tanácsos vette át. Bejelentette, hogy tiszteletpéldány küldését kéri az Országos Vitézi Szék társadalmi bizottsága, a Magyarság építési rovatvezetője és a Sikeknémák Szegedi Intézete. A TESZ a Nemzeti Figyelőre kér előfizetést. Felolvasta azok neveit, akik a társulat újévi üdvözleteit megköszönték. Elnök, többek hozzászólása után, határozatilag mondotta ki, hogy az együttes ülés a jelentést tudomásul veszi és elfogadja. Ezek után Deák István mérnök ismertette a háziipari ügyeket. Jelentette, hogy a zárolt pengő ügyében megállapodás létesült. A társulat keretengedélyt kapott kikészítési vámelőjegyzésre, ami nagy könnyebbség lesz a háziiparosokra nézve. A M. Kir. Külkereskedelmi Hivatal a külföldi kiállítások magyar csoportjának rendezését a társulatra bízta. Jelenti továbbá, hogy a Széchenyi Export a társulat útján szűkebb pályázatot írt ki chicagói kiállítási pavillonjának installációjára. Elnök javasolja, hogy az együttes ülés mondjon jegyzőkönyvben köszönetet Fritz Géza miniszteri tanácsosnak a háziipari ügyek vitelétől való távozása alkalmából, a társulat iránt tanusított jóindulatáért. Az együttes ülés ehhez egyhangúlag hozzájárult. Deák István mérnök jelentést tett a kereskedelemügyi minisztérium részéről véleményezés végett leküldött kérvények elintézéséről. Jelenti továbbá, hogy 12-én és 13-án szakmai értekezletet tartottak a grenadinruhákat konfekcionáló háziiparosokkal. Bejelentette, hogy dr. Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszter leiratot intézett a társulathoz, melyben elismerését fejezi ki a társulatnak működéséért.

Lakatos Arthur, a kiállítási bizottság elnöke ismertette a karácsonyi kiállítás eredményét, melyet az együttes ülés elfogadott. Elnök jelentést tett a társulat anyagi helyzetéről, az 1933. évre vonatkozó nyers mérleg alapján. Györgyi Dénes a tervbevett nyári kiállítás gondolatát ismertette. Lakaszművészeti kiállítást a jelenlegi nehéz helyzetben rendezni nem lehet, az idő is kevés rá, tehát egy másfajta, esetleg több iparművészeti ág összekapcsolásából, álló kiállítást kell rendezni. Ismerteti a tervezetét Lakatos Arthur, Dr. Pachér Béla. Seenger Béla hozzászólása után elnök határozatilag mondotta ki, hogy a tervezett ki-

állítás gondolatát a választmány elé terjeszti az együttes ülés. Majd bejelentette, hogy a társulat az iparművészek és háziiparosok ügyeinek támogatására szakmai értekezletet fog tartani. Ezek után több tárgy nem lévén, az ülést bezárta. H. L.

• IN MEMORIAM •

DR. SZÓNYI LÁSZLÓ, az Orsz. Magy. Iparművészeti Múzeum igazgatója, az Iparművészeti Iskola előadója, művészettörténeti író, f. évi február hó 6-án hosszú és kínos betegségben elhunyt. Német-próna közszegben született 1875-ben. Középiskolai tanulmányainak elvégzése után a budapesti tudományegyetemen 1899-ben bölcsészdoktori oklevelet szerzett; majd 1915-ben levéltárosi képesítést. Huszonhatéves korában már az Iparművészeti Múzeum tisztviselőinek sorába lépett, s haláláig megszaktítás nélkül ott szolgálta az iparművészet ügyét mint könyvtáros, levéltári bűvárkodó, művészettörténeti író és pedagógus. Személye elválaszthatatlanul összeforrt a Múzeum és Iskola közös könyvtárának fogalmával s az a lelkiismeretesség, szak tudás és minden részletre kiterjedő gondosság, amellyel a könyvtárt elrendezte és katalógusát megszerkesztette, a vezetése alatt álló könyvtárat páratlanul mintaszerűvé tette. Mint művészettörténeti író, főként a Magyar Iparművészetnek írta értékes cikkeit, ezenkívül a levéltári kutatás szempontjából szinte megbecsülhetetlen kutatómunkát végzett a magyar vízjegyek tanulmányozásával. Könyvtárosi teendői mellett 1910 óta az Iparművészeti Iskola előadója is volt s eme munkásságát is bámulatos odaadás és az ifjúság szeretete jellemzi. Mint társulatunk számvizsgálóbizottságának tagja, évek hosszú sora óta a legnagyobb önzetlenséggel látta el felelőséges tisztét. Temetése február 8-án, a Gyűjteményegyetem, az Iparművészeti Múzeum és Iskola, valamint a művészet és irodalom képviselőjének, nagyszámú tisztelőinek részvételével ment végbe a farkasréti temetőben. Erdemeit a kultuszminisztérium nevében lovag dr. Ybl Ervin miniszteri osztálytanácsos, a Gyűjteményegyetemi Intézetek nevében Végh Gyula főigazgató, az Iparművészeti Iskolanevében Leszkovszky György tanár méltatta. Igaz, őszinte, jó ember volt, akinek csak barátai és tisztelői voltak. Kegyelettel őrizzük mi is emlékét! Dr. K. J.

FOEERK ERNŐ építész meghalt 1934 január 26-án, 66 éves korában. Egyike volt azoknak a keveseknek, akik a huszadik század építészeti forrongásai között is a retrospektív, történeti stílus irányzatát követik s a modern anyagokat és technikákat történeti formák mezőbe öltöztetik. Annak a dombaumeisteri iskolának volt a tanítványa, melyet báró Schmidt Frigyes alapított meg és amelynek hazánkban Steindl és Schulek voltak a meghonosítói. A középkori, de főleg a gótikus művészetnek voltak a rajongói és több-kevesebb tehetséggel felelevenítői. Foerk a budapesti parlamenti épületen, Steindl oldalán fejlődött ez irányzat jelentősebb bajnokává, akinek élete munkáját a szegedi fogadalmi templom tetőzte be. Ennek méltatását a „Magyar Iparművészet“ szegedi száma hozta. A barokk stílussal a kalocsai székesegyház szentélyátalakításán került szembe és a kalocsai érsekség területén bővített és átalakított, sőt újonnan épített falusi templomokon. Az ő barokkja azonban a szecessziónak formavilágába merült. A pesti tripoliszi Szent Mihály- és a szombathelyi Szent Quirinus-templomon modern eszközökkel is csak a régi formakánont valósítja meg. A világi építkezés terén az újpesti fém- és faipari szakiskola mutatja be ugyanezt a multba néző felfogását. A műemlék-restaurálás izgató problémáját az ócsai református templomon oldozgatta. Mint a felső építőipariskola tanára, tanítványait a műemlékfelvétel sokszínű világába vezette be a felsőmagyarországi, erdélyi, török és budai műemlékek publikálása révén. A szakirodalomnak is munkása volt. Az iparművészettel való kapcsolatait a templomi berendezések tervezése útján keletkeztek. Dekoratív formái nem voltak ugyan önállóak, de a jóízűs határain belül maradtak. Hasznos életének fáradságát a szegedi fogadalmi templom kriptájában fogja ki-pihenni. Dr. Sz. O.

DEÁK-ÉBNER LAJOS festőművész, a Képzőművészeti Főiskola nyugalmazott tanára, nyolcvannegyéves korában január 19-én elhunyt. Deák-Ébner egyike volt a magyar naturalizmus úttörő mestereinek. Különösen a népéletből vett képeivel aratott sikereket. Fiatalkorában Münchenben és Párizsban dolgozott, sok díjat és kitüntetést nyert, s több képe van a Szépművészeti Múzeumban elhelyezve. Halála művészeti körökben osztatlan részvétet keltett.

HIRDESSEN

A

MAGYAR IPARMŰVÉSZETBEN

Felvilágosítással szolgál az Országos Magyar Iparművészeti Társulat irodája, naponta 9–2-ig. Andrássy út 69. Telefon: 29-1-15, 20-6-78

MODERN és Stylus

mennyezetvilágítók, csillárok, asztali lámpák, falikarok

CSILLÁROK ÉS VILÁGÍTÁSI R. T.

ERZSÉBET KÖRÚT 41. SZÁM

Szép sokszorosítás! Jó írógépek! Olcsó árak!

KELE JÁNOS VI, PODMANICZKY U. 11. TELEFON: 17-8-33

Sokszorosító- és írógépkellékek. Írógépjavítás.

FÜGGÖNY, LAKÁSTEXTIL **WEISZ MARISKÁNÁL**

I. LIPÓT KÖRÚT 22. IV. KOSSUTH LAJOS UTCA 7

A

KÉPZŐMŰVÉSZET

az élő magyar művészet sajtóorgánuma

A

KÉPZŐMŰVÉSZET

Az egyetlen magyar képzőművészeti folyóirat, mely havonta rendszeresen jelenik meg, mégis előfizetési ára negyedévre csak 6 pengő. Minden számban félszáz pompás reprodukció.

•

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, V. SZIGET UTCA 27

A

HERENDI PORCELLÁNGYÁR

ÁLLANDÓ MŰKIÁLLÍTÁSA

a

SCHUCH L. UTÓDAI

cégnél

BUDAPEST, IV. KÍGYÓ UTCA 4. SZÁM

Alapított 1839-ben

•

Étkező-, teás- és feketekávékészletek, kosarak, vázák, virágtartók, bonbonnierek, figurák stb.

Régi herendi étkezőkészletek
kiegészítése

Az

ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT

tagjai az alább felsorolt kedvezményekben részesülnek: Minden tag tagsági díja ellenében illetményként kapja a »Magyar Iparművészet«-et. A minden évben megtartott sorsoláson, melyen iparművészeti tárgyak sorsoltnak ki, tagsági jegyük számával résztvesznek. A társulat kiállításait és előadásait tagsági jegyük felmutatásával családtagjaikkal együtt ingyen látogathatják. A társulat mindennemű művészeti szakkérdésben tanácsal s útbaigazítással szívesen áll tagjainak rendelkezésére. A társulat minden újonnan gyűjtött 4 tag után 1 évi tagdíjmentességet biztosít.

Tagsági díj évente 20 pengő. Alapító tagsági díj egyszersmindenkorra 400 P.

SEENGER BÉLA

MÁRVÁNY ÉS KŐIPAR GYÁRTELEPE RT

Mindennemű márványmunkák
hazai és külföldi anyagból
Kandallók, oltárok, dísz tárgyak

Gyár és központi iroda:

BUDAPEST, II. KISRÓKUS UTCA 21-23

Telefon: 52-1-28

Alapítattott 1872

ULRICH B. J.

BUDAPEST, VI. VILMOS CSÁSZÁR ÚT 31. SZÁM

MODERN

FÜRDŐBERENDEZÉSEK

KÖZPONTI FŰTÉSI CIKKEK

•
K R Ó M O Z Á S

ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁS!

Saját gyártmányú

konyhabútorok, előszobabútorok,

modern kivitelben, minden nagyságban.

Jégszekrények üvegfallal

legjutányosabban kaphatók

•
FELLEGI JÓZSEF

Budapest, IV. Hajó utca 2

DRÓTKERÍTÉS

EGYSZERŰ ÉS DÍSZES KIVITELBEN

VASRÁCS, KAPU, AJTÓ

DEICHSEL

SODRONYGYÁR, BUDAPEST, VI.

VILMOS CSÁSZÁR ÚT 15/d FÉLEM.

TELEFONSZÁM: 10-8-22, 10-8-23

IFJ. WEINWURM ANTAL ÉS TÁRSA

készít kifogástalan

KLISÉKET

Műtermen kívül is vállalunk fényképfelvételeket

BUDAPEST, VI. Ó UTCA 6. SZ.

Alapítattott 1905-ben. Telefonszám: 28-6-16

A Magyar Iparművészet
kliséinek túlnyomó része
műhelyünkben készült